

Kütüphaneciliğimize Kanat Gerenler *Pioneers of Modern Librarianship*

Kütüphaneci Olarak Eğitimle Desteklenen Bir Yaşam: Türkiye Tıp Kütüphaneciliğinden Bir Kesit ve Kütüphane Yöneticiliği Deneyimi*

An Education Supported Life of a Librarian: A Section of Medical Librarianship in Turkey and Library Management Experience

Nazlı Alkan**

Öz

Bu anı yazısına 1950'lerin ortalarında kütüphane kurumuyla ve bu yılların sonlarında kütüphanecilikle tanışmamla başlamamın nedeni, çocukluk ve ilk gençlik yıllarımda kütüphane ve kütüphaneciliğin benim için ne ifade ettiğini anlatma isteğimdi. Daha sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Kütüphanecilik Bölümü'nde 1962-1966 yılları arasında aldığım lisans eğitiminin hangi temellere dayandığı hakkında bir fikir vermek ve bu döneme ilişkin bazı anılarıma değinmek istedim. Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri'nde 1966'dan itibaren süren yaklaşık 26 yıllık çalışma hayatımın bazı mesleki ve kişisel anılarını da içeren yazımda, eğitimle desteklenen kütüphanecilik uygulamalarıma değindim. 1966-1975 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'nin Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü'nde, 1975-1985 arasında Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi adını alan kütüphanenin Danışma Bölümü'nde çalışırken, bu bölümlerde hangi iş ve işlemlerin nasıl ve kimler tarafından yapıldığına, bu bölümlerdeki kendi uygulamalarıma da vurgu yaparak yer verdim. Söz konusu bölümlerde her bir iş aşamasına ilişkin uygulamalara değinirken, bu aşamalar hakkındaki görüşlerimi sunduğum ve bazı eklemeler yaptığım gibi, bunların bana hatırlattığı anıları da aktardım. Üniversitenin Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde 1985-1992 arasındaki yöneticilik deneyimlerimden bir kısmını, o süre içinde yaşadığım ve etkilendiğim olaylardan ve anılarımdan bazılarını yazıma ekledim. Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri'nde 1966-1992 arasında, çeyrek yüzyılı aşan bir sürede kütüphaneci

*Bu makale "Kütüphane Hikâyeleri" başlığı altında yayımlanacak kitapta yer alan "Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'nde Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü Deneyimim ve Lisansüstü Eğitim Yaşamım (1966-1975)" isimli anı yazısının genişletilmiş halidir.

This article is the expanded version of a memory paper which will be published in the book titled "Library Stories" under the title "My Medical Books Cataloging Department Experience in Hacettepe University Library and My Postgraduate Education Life (1966-1975)".

**Prof. Dr., Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Emekli Öğretim Üyesi. e-posta: gnalkan@ankara.edu.tr

Prof. Dr., Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography, Department of Information and Records Management (Retired).

Geliş Tarihi - Received: 12.08.2017

Kabul Tarihi - Accepted: 25.09.2017

olarak yaşadıklarımın hareketle, ülkemiz üniversite kütüphanelerindeki çalışma ortamı ve koşullarının o yıllardaki durumundan küçük bir kesiti aydınlatmayı amaçladım. Aslında bu yazıda, temelde, kütüphanecilik uygulamalarıma eşlik eden lisansüstü eğitimim sırasında ve çeşitli mesleki eğitim etkinliklerinde edindiğim bilgilerin, mesleğim ve uygulamalarım üzerindeki olumlu etkilerini anılar kanalıyla yansıtmaya çalıştım. Geçmişteki kütüphane uygulamalarımızdan söz ederken, belleğimin beni yanılttığı durumlar olmuş olabilir. O zamanki yöneticilerim, birlikte çalıştığım meslektaşlarım ve hocalarım kendi anılarını kaleme aldıklarında, benim yanıltığım hususları aydınlığa kavuşturabilirler.

Anahtar Sözcükler: Nazlı Alkan; tıp kütüphaneciliği; kütüphane yönetimi; üniversite kütüphaneleri; Türkiye.

Abstract

The reason I started this paper with the intention of writing my impressions, experiences and memoirs about how I became acquainted with library in mid-1950's and librarianship in late 1950's, was my wish to explain what library and librarianship meant to me in my childhood and teenage years. Then I wanted to give an idea about the bases of my undergraduate education in Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography, Department of Librarianship where I attended between 1962-1966 and wished to touch upon some of my memories during this period. This paper contains some professional and personal memories about my working life in Hacettepe University Libraries (Ankara) which lasted 26 years between 1966-1992 and my library practices supported by education during this period. I worked in Medical Books Cataloging Department of Hacettepe University Library between 1966-1975 and when the university divided into two basic parts as Hacettepe Medical Center and Beytepe Campus (the main central university), I worked in Reference Department of the Medical Center Library between 1975-1985. The information about how the basic jobs, tasks and processes were applied and by whom they were applied in these departments takes place in this paper with emphasis on my own professional practices, while talking about the practices in regard to each job or task stage I added some of my opinions and memories about each. Then I included some of my experiences in the university's Beytepe Campus Library where I worked as a manager between 1985-1992. The paper contains memories about some events and circumstances that affected me during my management experience. I spent over a quarter century (1966-1992) in Hacettepe University Libraries. My own professional experience might give an idea about the work environment and conditions in university libraries in Turkey during the mentioned period. I aimed to illuminate the whole picture for certain period of time through presenting a personal professional profile or section. Actually, I made an effort to reflect the positive effects of further professional knowledge, which is gained through postgraduate library science education and several continuous professional education activities; these educational activities had a positive impact on my own library practices. I aimed to indicate that accompanying educational activities certainly feed and support the professional practices. The present paper tries to express the importance of such companionship through some memories. While writing about our past library experiences I may not have been very successful in remembering many practices. Therefore, my past bosses, colleagues or instructors can correct my mistakes or errors if any and enlighten us when they write their own professional experiences and memories.

Keywords: Nazlı Alkan; medical librarianship; library management; university libraries; Turkey.

Kütüphaneler ve Kütüphanecilikle Tanışmam (1955-1962)

Kütüphaneye ilk tanışmam 1950'lerin ortalarında bir ilkokul öğrencisiyken, rahmetli annem Efza Köksal'ın beni oturduğumuz Bahçelievler semtindeki Bahçelievler Çocuk Kütüphanesi'ne götürmesiyle başladı. Bazı sınıf arkadaşlarımla birlikte bu kütüphaneye gider, güzel resimli kitapların sayfalarını çevirerek resimlere güler, aramızda eğlenirdik. Haftanın bazı günlerinde

kütüphanede masal saati ve çocuk filmi gösterimi olurdu. Adını halâ unutmadığım kütüphane sorumlusu Fahriye Kınalı'ya bir şey sormak istediğim zaman ona “teyze” diye hitap ettiğimi anımsıyorum. O da “bana öğretmenim desen daha iyi olur” demişti, mahcup olmuşum. Çocuk yaşlarda kütüphaneyle ilişkimiz bundan ibaretti, kütüphane bizim için gülüp eğlenilecek bir mekândan öteye geçmiyordu. Türkiye genelinde olduğu gibi, okulumuzda kütüphane yoktu, derslerin hiçbiri de çocuk kütüphanesindeki kitaplara yönlendirecek şekilde verilmiyordu. Oysa bizim eğlenmek için baktığımız kitapların dışında bazı bilgilendirici kitaplar da vardı, ama bunlar eğlendirmedikleri için biz onlarla hiç ilgilenmiyorduk. Yönlendirilseydik, ilgilenebilirdik.

Kütüphane ile ilgili ikinci anım Bahçelievler Deneme Lisesi'nin ortaokul kısmında okuduğum yıllara rastlar. 1959'da orta üçteyken, kendisinden gerçekten çok şey öğrendiğim örnek insan rahmetli Türkçe hocamız Düriye Köprülü'nün sayesinde oldu. Türkçe dersinde bize bir kütüphanenin nasıl bir yer olduğunu anlatarak kütüphanede neyin nasıl düzenlendiğini görsel olarak şemalarla sundu. Hatta Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'nden bile bahsettiğini hayal meyal hatırlıyorum. Yıllar sonra bir TV programında Düriye Köprülü ile ilgili bir belgeseli izlerken onun Köy Enstitüsü kökenli olduğunu öğrendim. Kütüphaneden söz etmesi boşuna değildi. O yıl Düriye hoca kütüphane ile ilgili dersi kapsamında, sınıfı ODTÜ Kütüphanesi'nin ilk çekirdeği olduğunu sonradan değerlendirdiğim, şimdiki TBMM'nin yan tarafında bulunan kitaplarla dolu bir yere götürüp gezdirdi, burası “kütüphane halini alacak” dedi. İşte orada ODTÜ Kütüphanesi'nin kurucusu ve yöneticisi olarak sonradan tanıyacağım, ABD'deki eğitimini tamamlayıp yurda yeni dönmüş olan genç kütüphaneci Füzuran Olşen'le tanıştık. Rahmetli Füzuran Hanım bize çok kısa bir bilgi verdi. Ders konusunun bitiminden sonra, Düriye hoca sınıfa “kim kütüphaneci olmak istiyor?” diye sorunca sadece iki arkadaşımız olumlu yanıt verdi. Her ikisi de başka meslekler seçti, ben kütüphaneci oldum. Düriye hocanın o dersini hiç unutmadım.

Bahçelievler Deneme Lisesi'nde bir kütüphane vardı, ancak oraya hiç yönlendirilmezdik. Lisenin Fransızca hocası seçmeli olarak kütüphanecilik dersi verirdi. O dersle de ilgilenmedik. Sonuçta üniversite eğitimi başlayınca kadar kütüphaneyle çok sınırlı bir ilişkim olmuştu. Türkiye koşullarında biz de kütüphane ile çok geç tanıştık.

Yalnız bir kere annemin Lao-Tze ile ilgili olarak verilen bir lise ödevimi hazırlamam için beni Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'ne götürüp, arkadaşı olan kütüphane müdiresi Mihin Eren Lugal'le tanıştırdığını hatırlıyorum. Ülkemizin en önemli kütüphanecilerinden olan Mihin Hanım beni ilgili kitaplara yönlendirerek ödevimi yapmamı sağlamıştı.

Lisans Düzeyinde Kütüphanecilik Eğitimi (1962-1966)

1962 güzünde yapılacak üniversite giriş sınavları sonucunda Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Kütüphanecilik Bölümü'nü kazanmamı annem çok istiyordu. Yeni arkadaş olduğu genç kütüphaneci rahmetli Sevgi Kendirli'yi (Kıral) ve mesleğini beğeniyor, kütüphaneciliğin benim için de ideal bir tercih olacağını düşünüyordu. Ona göre, kütüphaneci olursam her zaman okuyup araştırmayı seven, kaliteli ve entelektüel kişilerle muhatap olacaktım. Sonuçta, üçüncü tercihim olan DTCF Kütüphanecilik Bölümünü kazandım. Kazandığıma sevinememiştik; çünkü kütüphaneciliği küçümsüyordum. Ertesi yıl sınavlara tekrar girmek üzere bölümde okuyacaktım. Öğretim yılı başlamadan bölümde verilen dersler hakkında bilgi almak için DTCF'nin en üst katındaki Kütüphanecilik Bölümü'ne isteksizce gittim. Duvarda asılı ders programını incelerken bir odanın kapısı açıldı ve sonradan bölümün başkanı olduğunu öğrendiğim rahmetli Osman Ersoy hoca kapıdan çıkarak bana ilgi gösterdi. Yeni öğrencilerden olduğumu anlayan sevgili hocamla aramızda geçen kısa konuşmadan etkilenmişim; demek bölümün böyle hocaları vardı. Ders programını alıp fakülteden çıktım.

Sonra kalabalıkça bir sınıfta dersler başladı. Sınıfta lisedeki arkadaşlarımdan çeşitli açılardan farklı bulduğum gençler vardı; bir kısmı dürüst ve temiz Anadolu çocuklarıydı. Bu yeni ortama ve yeni sınıf arkadaşlarıma alışmamın zor olacağını düşünmüştüm, ama alışmak

hiç zor olmadı. Kısa sürede hocaları benimsedim, arkadaşlarla kaynaştım. Bu hoca ve arkadaşların çoğu ömür boyu görüşeceklerim arasına yer alacaktı. Ne yazık ki bazılarını son yıllarda kaybettik, hepsini rahmetle anıyorum. İlkokul, ortaokul ve liseyi birlikte okuduğum, aynı mahalleden yakın arkadaşım olan Dilek Köprülü de bizim bölümü kazanmıştı. Kısa bir süre sonra İzmirli Bilge Maviş de aramıza katıldı. Maviş son derece renkli kişiliği ile en yakın arkadaşımız olmuştu. Bu iki arkadaş halâ en yakın dostlarımdır. Sonuçta bölümü sevmiş, dersleri ilginç bulmuştum. İlk yılın sonunda üniversite giriş sınavlarına kesinlikle tekrar girmemeye karar verdim. Kararımın çok isabetli olduğunun bilincine kütüphaneci olarak çalışmaya başlayınca vardım. Yıllar sonra, iyi ki eczacı olmamışım, Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu olarak bir kurumda görev almamışım diye düşündüm; çünkü büyük olasılıkla hiçbir meslek benim için kütüphanecilik mesleği kadar tatmin edici olmayacaktı. Çoğu meslektaşımız kütüphanecilik eğitimine bir rastlantı sonucu başlar, genellikle mezuniyetten sonra çalışılırken bu meslek benimsenmeye başlanır ve bir daha da ondan kopulamaz.

Kütüphanecilik Bölümü'nde ilk iki yıl boyunca temel kütüphanecilik bilgileri aldık. Her sınıfta öğrendiklerimiz, bir önceki sınıfta öğrendiklerimize ekleniyor, kütüphanecilik konusunda giderek daha çok bilgileniyorduk. Son iki sınıfta kütüphaneciliğin ayrıntılarına giren dersler vardı. Sevgili hocalarımız Osman Ersoy, Berin U. Yurdadoğ, Özer Soysal, Necmeddin Sefercioğlu ve yakın yıllarda yitirdiğimiz Müjgân Cunbur'un kütüphaneci olarak yetişmemizdeki payları büyüktür, hakları ödenemez. Derslerimiz bölümümüzün aynı katta bulunan kütüphanesiyle de destekleniyordu. Eğitimle kütüphane arasında bir miktar organik bağın kurulduğu belirtilebilir. Artık kütüphanede kitaplardan yararlanarak ders çalışıyorduk. Kurulduğu yılların en önemli kütüphanecilik kitaplarını içerdiğini uzun zaman sonraki çalışmalarında saptadığım kütüphane, alanımızın önemli konu kütüphanesi olarak bölüm hocaları tarafından başarıyla oluşturulmuştu. Sonradan bizim kütüphanemiz de diğer bölüm kütüphaneleri gibi fakültenin merkezi kütüphanesine taşındı. Bu merkezi kütüphanede halâ seçkin, temel ve eski kütüphanecilik kitaplarından bazılarını bulmak mümkündür. Derslerimiz kütüphanemizin yanı sıra, yaz aylarında çeşitli kütüphanelerde yaptığımız stajlarla da destekleniyordu. Bölümde hocalarımızdan öğrendiklerimizi uygulamaya geçirmeyi de öğrenebiliyorduk. O yıllarda yaptığım birkaç stajın çok yararlı olduğunu belirtebilirim.

Kütüphanecilik eğitimi aldığımız yıllarda fakülte içinden başka bir bölümü seçmek ve bu bölümün bütün derslerini almak şart koşuluyordu. Yakın arkadaşlarımla ve diğer birkaç kişiyle Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Bölümü'nü seçtik. İlk iki yılı altı ana dersten oluşan bu bölümün programı oldukça ağırdı. Son iki yıl ise, bu bölümün Farsça derslerini aldık. Eğitim aldığımız yıllarda bölümlerde birinci ve üçüncü sınıfın sonunda hiçbir sınav yoktu. İkinci ve dördüncü sınıfın sonunda ise hem yazılı, hem sözlü zor sınavlara giriliyordu Yazılıda başarılı olamayanlar, sözlüye giremiyordu. Özellikle ikinci sınıfın sonundaki Eski Türk Edebiyatı dersinin sınavları korkutucuydu; yazılı sınavda sadece iki soru sorulur, sözlü sınavda önünüze divan edebiyatından Osmanlıca yazılmış bir gazel ya da kaside ile Osmanlıca-Türkçe eski yazı sözlük konurdu. Sınırlı bir süre içinde bu gazel veya kasidenin veznini, sözcüklerinin anlamını bulmamız, günümüz Türkçesine çevirmemiz ve sanatlarını belirlememiz istenirdi. Sözlü sınavlarda belli kurallar gereğince, hocalar uzunca bir masaya oturur, öğrenciler tek tek sınava alınıp masaya oturtulur, her bir hocanın sorularını yanıtlarlardı. Aynı sıkı kurallar hem bölümümüzün, hem de TDE Bölümü'nün ikinci ve son sınıftaki sözlüleri için geçerliydi. Geçebilmek için her dersin hocasının ayrı ayrı sorduğu sorulara doğru yanıt vermek zorunda olan öğrenci, gerçekten soğuk terler dökerdi. Biz sonunda hem bölümümüz, hem de TDE Bölümü'nün yazılı, sözlü bütün sınavlarından geçtik. Böylece TDE Bölümü'nün yardımcı dersi olan Farsça da dâhil olmak üzere ilk iki yılını bitirmiş olduk. Mezuniyet diplomalarımızda Kütüphanecilik Bölümü'nün yanı sıra, ilk iki yılını bitirdiğimiz TDE Bölümü ve Farsça da yazılıdır. Sonradan ön lisans olarak adlandırılacak eğitimi de almış olduk. Pedagoji formasyonunu alarak Türkçe veya edebiyat öğretmeni olabilir miydik bilmiyorum, ama zaten ben kütüphaneci olma kararındaydım.

Bölümümüzde derslerde öğretilenler dışında *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*'nde (TKDB) yayımlanan makalelerden ve birkaç kitaptan da sorumluyduk. Sınavlarda bunlardan öğrendiklerimiz de sorulabiliyordu. Mezun olabilmek için, bölümümüzde şimdi de olduğu gibi, bütün sınavlardan geçmek, stajları tamamlamış olmak, ayrıca danışman hocalarımız önderliğinde yaptığımız bitirme tezlerinde başarılı olmak gerekiyordu. Benim Müjgan hocanın danışmanlığında hazırladığım lisans tezi “Kitap Resimlendirme Sanatının Tarihi Gelişimi ve Türk Minyatürleri” idi. Hocam konu hakkında daha çok bilgi alabilmem için beni üçüncü sınıf bitimindeki yaz tatilinde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi Bölümü başkanı ünlü hoca Süheyl Ünver'in yanına göndermişti. Rahmet ve şükranla andığım Süheyl Ünver hoca Türk minyatürlerinden örnekler üzerinden değerli bilgilerini sunarken minyatürlü Osmanlı yazmaları hakkında da bilgiler veriyordu. Gençlerle olmaktan memnun olduğunu hissettiğim hocadan hem yaşam hakkında çok şey öğrendim, hem de asla bilimsel çalışmayı bırakmamam hususundaki öğüdünü aklımın bir ucuna yazdım. Onun Türk-İslam sanatına yönelik bilgisini aktarması önümde yeni bir ufuk açmıştı. Ender rastlanan çok yönlü, pozitif ve renkli kişiliğini ve öğrettiklerini hiç unutmadım.

Üniversite yıllarımdan bende iz bırakan birkaç anıyı daha belirtmeden geçemeyeceğim. İlki, eğitimimin ilk yılı sonunda, 1963 yazı boyunca yakın bir sınıf arkadaşım Süheyla Tanın'la birlikte Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'nde tam zamanlı olarak çalışmamdır. Son yıllarda yakın bir dostluk sürdürdüğüm kütüphane müdiresi Mihin Eren Lugal, o zamanlar çok disiplinli bir yöneticiydi. Yanına yaklaşmaya oldukça çekindiğim Mihin hanımla bir gün sıkı dost olacağımı aklımın ucundan bile geçirmezdim. O yaz Mihin hanımın yönlendirmesiyle kütüphanenin katalog fişlerini daktilo ediyorduk, yanlış hatırlamıyorsam, fiş başına 25 kuruş gibi bir ücret alacaktık. Sıcak yaz günlerinde yoğun çalışmanın sonunda, o zamanın parasıyla 100 TL kazanmıştım. İlk kazandığım parayı Türk Tarih Kurumu'nun o zamanki başkanı Uluğ İğdemir'in elinden almak ayrı bir anlam taşıyordu.

İkinci iz bırakan anı ise, eğitim aldığım dört yıl boyunca bölümümüzce düzenlenen pikniklerdir. Her bahar Çamkoru, Soğuksu ya da Kızılcahamam'da düzenlenen bu piknikler, otobüslerin fakülte önünden sabahın erken saatlerinde kalkmasıyla başlardı. Hep birlikte şarkılarla, türkülerle neşe içinde piknik alanına varır, akşama kadar yer, içer, çeşitli oyunlar oynar ve eğlenirdik. Yine otobüslerle koro halinde şarkılar, türküler söyleyerek şehre yorgun fakat tatlı bir huzur içinde dönerdik. Bu unutulmaz pikniklerde, zaten hepimize yakın olan hocalarımızla daha da yakınlaşır, yalnız sınıf arkadaşlarımızla değil, alt ve üst sınıftakilerle de daha çok kaynaşırdık. Sonradan meslektaşım olacaklarla ilk yakınlaşmamız bu pikniklerde olmuştur.

Bende iz bırakan birkaç günlük bir bölüm gezisi de vardır: 1964 yazında düzenlenen Niğde-Nevşehir gezisi. Berin hoca ve Müjgan hocanın eşliğinde, sınıftan ve bölümden bazı arkadaşlarla katılmıştık. Bir yatılı okulun yatakhane sine kalmış, yörenin halk kütüphanelerini gezmiş, çok değerli kütüphaneci rahmetli Mustafa Güzelgöz'ün eşekli kütüphanesini yakından görmüştük. Onun kurduğu halk kütüphanesinin büyükçe bir salonunda oldukça çok sayıda dikiş makinası vardı; tabii ki amaç yörenin kadınlarını kütüphaneye çekmekti. Güzelgöz'ün kütüphane etkinlikleri hepimizi büyülemişti. Gerçi bu etkinlikler hakkındaki bilgileri okumuş ve hocalarımızdan derslerde öğrenmiştik. Ama yakından izlemek başkaydı. Öğrenerek ve eğlenerek geçen bu gezi unutulmazdır. Geziye ait çeşitli anılar, katılanların dilinden yıllarca düşmemiştir.

Yurdumuzda Kütüphane Haftası ilk kez 1964 güzünde, DTCF'nin o zaman kütüphane olarak kullanılan büyükçe bir salonunda, bölümümüzün de katkıda bulunduğu bir etkinlikle kutlandığında, bizler de ikinci sınıf öğrencileri olarak katılmıştık. Bu da bende iz bırakan anılardan biridir. Hatırladığım kadarıyla, bu toplantıda kuruluş aşamasındaki Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'nin yöneticisi rahmetli İlhan Kum hoca da, çevrimdışı MEDLARS (Tıp Literatürüne Erişim Sistemi) hakkında bir konferans vermişti.

1966 baharında, öğrenerek ve eğlenerek geçen dört yılın bitimine yaklaştığımız ve birbirimizden ayrılacağımız için hüzünlüydük. Yeni mezun olarak nasıl bir kütüphanede işe

başlayacağımızı düşünmeye başlamıştık. Ne tür bir kütüphanede çalışırsak çalışalım sanki fark etmeyecekti. Gelecekteki mesleğimizi tam anlamıyla benimsemiş, kütüphanelerde çalışmayı dört gözle bekler hale gelmiştik. Ben Müjgan hocadan Osmanlıca okuyup yazmayı öğrenmiş, TDE Bölümü'nde divan edebiyatının ve Farsça'nın zevkine varmış, minyatürler konusundaki tezimi hazırlama aşamasında minyatür sanatının incelikleri hakkında bilgilenmiş, Süheyl hocadan öğrendiklerimle ufkumu genişletmiştim. Kütüphanecilik dersleri ve stajlardan mesleğimiz hakkında edindiğim bilgiler de vardı. Böyle bir arka planla Milli Kütüphane'nin Yazma Eserler Bölümü'nde çalışarak bilgimi derinleştirmeyi ve iyi bir yazma kütüphanecisi olma yolunda ilerleyebileceğimi düşünüyordum. Ancak 1966 yazı başlarındaki mezuniyet sınavlarından hemen sonra İlhan Kum hocanın benim, yöneticisi olduğu Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'nde çalışabileceğimi söylemesi, benim de önerisini sevinerek kabul etmem bambaşka bir kütüphanecilik alanına, tıp kütüphaneciliğine yönelmemi sağladı. Hayatta pek çok şey rastlantılara bağlı olarak gelişiyor. İlerde tıp kütüphaneciliği alanında uzmanlaşmaya çalışacağımı bilseydim, belki Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden anatomi vb. gibi dersleri içeren bir programı, TDE Bölümü dersleri yerine alabilirdim. Yanlış hatırlamıyorsam, o yıllarda böyle bir olanak da vardı.

Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü Deneyimi ve Lisansüstü Eğitim Yaşamı (1966-1975)

Meslek yaşamım 1966 Ekiminde Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'nde başladı (Aslında Hacettepe 1967'de üniversite olunca kütüphane, üniversite kütüphanesi adını almıştır). İşe başladığımda, büyük bir kısmı bölümümüzden birkaç yıl önce mezun olan genç kütüphanecilerle karşılaştım. Benden daha önce kütüphanenin Sağlama Bölümü'nde çalışmaya başlayan yakın arkadaşım Dilek Köprülü ile okul yaşamımız gibi iş yaşamımız da yıllarca birlikte yürüyecekti. Mesleği seçmemde dolaylı biçimde rol oynayan rahmetli Sevgi Kendirli (Kıral) ile de mesai arkadaşı olduk. Seçkin bir kütüphaneci kadrosu vardı. Bu dönemde, zamanın en güçlü üniversite kütüphanelerinden biri olan ve gittikçe gelişen kütüphanenin çalışma ortamı bana çok etkileyici gelmişti. Kütüphanenin yöneticisi İlhan Kum'dan, onun faal yardımcısı Nilüfer Norman'dan (Tuncer) ve diğer kıdemli kütüphanecilerden bilgi alarak yeni şeyler öğrenmeye başladım. Kütüphanede "Tıp Dışı Kitapları Kataloglama Bölümü" ve "Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü" olmak üzere iki kataloglama bölümü vardı. Yöneticiler "Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü"nde çalışmamı uygun görmüşlerdi. Bölümün şefi Yıldız Çakın'dı (Arman). Müsveddelerini hazırladığım katalog fişlerinde, kimliklemeyi doğru yapıp yapmadığımı, tıp kitaplarını sınıflandırmada yaygın olarak kullanılan *National Library of Medicine (NLM) Sınıflandırma Sistemi*'nden doğru sınıflandırma numarasını seçip seçmediğimi, *Medical Subject Headings (MeSH)* yani Tıp Konu Başlıkları listesinden Türkçeleştirdiğimiz konu başlıklarından uygun olanları belirleyip belirlemediğimi o kontrol ediyordu. Hatalarım gösterilirken öğreniyor, kataloglama ve sınıflandırma işinde dikkatle âdeta yeniden yetiştiriliyordum. Kataloglama işlemi, bölümde Necmeddin hocadan öğrendiğimiz kataloglamadan biraz farklılık gösterebiliyordu. Kimliklemede aynı kurallar geçerli olmakla beraber, kütüphanemize özgü uygulamalar da vardı. Tıp kitaplarını kataloglama-sınıflandırma, kitapların teknik okunmasının dikkatle yapılmasını, kitap içeriğindeki başlık ve konularda yer alan bilinmeyen tıp terimlerinin anlamlarının özenle bulunup öğrenilmesini gerektiren incelikli bir işti. Anlamları bilmek, sınıflandırma numarası ve konu başlıklarını doğru vermek açısından çok önemliydi. Özellikle de *Medical Subject Headings* Tıp Konu Başlıkları listesinden seçilerek kullanılacak uygun konu başlığını, önceden Türkçeleştirilmemişse doğru bir şekilde Türkçeye çevirmek için elimin altındaki İngilizce-Türkçe tıp sözlüklerini sürekli kullanırdım. Müsvedde fişin arkasına kitabın sağlama/aksesyon numarası, hangi tarihte nereden satın alındığı ve fiyatı, kitap başışsa kimin ne zaman başışladığı yazılır, kitap için hangi ek fişlerin (kitap adı, ortak yazar, editör vb.) daktilo edileceği sıralanırdı. Kataloglama ve sınıflandırma işinde belli bir gelişmişlik düzeyine geldiğinizde artık kontrol edilmiyordunuz. Buna "direkt kataloglama"

deniyordu. Direkt kataloglama aşamasına geçen bir kütüphaneci bir paye kazanmış oluyor ve kendisinden sonra gelen yeni katalogcuların müsvedde fişlerini kontrol ediyordu.

Bölümümüzde yapılan işler oldukça ayrıntılıydı. Önemli görülen aşamalar şefler ya da kıdemli kütüphaneciler tarafından sıkı bir şekilde kontrol ediliyordu. Birbirini izleyen işler sırasıyla şunlardı:

- Kataloglanacak kitabın kütüphane koleksiyonunda önceden yer alıp almadığını belirlemek üzere kütüphane kataloğuna bakılması.
Kitap önceden koleksiyona girmişse, çıkartılan müsvedde fişinde gerekli bilgilerin belirtilmesi, özellikle yer dizini (shelf-list) fişine elimizdeki kopyanın aksesyon numarasının eklenmesi için not düşülmesi.
- Kitabın katalogda olmadığı durumlarda, sistemli bir şekilde tıp kitaplarının katalog kayıtlarını veren *NLM* yayını “*Current Catalog*” başlıklı basılı kataloglardan kontrol edilmesi.
Kütüphaneye sürekli olarak gelen bu kataloglar aranan kitabın kimliğinin yanı sıra, *NLM* sınıflandırma numarasını, *Medical Subject Headings*, Tıp Konu Başlıkları listesinden belirlenmiş İngilizce konu başlıklarını, hangi ögelere ek kart çıkarılması gerektiğini vb. verirdi. Kaydı, kimlikleme kurallarımız gereğince müsvedde fişine geçirmek, İngilizce konu başlıklarını Türkçeye çevirmek çoğu zaman yapılacak tek iş olurdu. Aranan kitabın bu kataloglarda bulunmadığı durumlarda, teknik okumadan sonra orijinal kataloglama-sınıflandırma işini yaparak işin daha yaratıcı yönünü ortaya çıkarmak gerekirdi. Orijinal kataloglama daha çok eski veya Türkçe tıp kitapları için geçerliydi.
- Müsvedde fişin kıdemlilerce kontrol edilip yurt dışından satın alınan 7,5 X 12,5 cm.lik kartlara daktilo edilmek üzere verilmesi.
Her kitap için ana kart, ek kartlar, konu başlığı kartlarının vb. tek tek daktilo edilmesinin zaman alması, bu nedenle işlemdeki kitapların birikmesi sorununa bir çözüm getirmek üzere, 1967 ya da 1968’de bölüme “Flexowriter” denilen gelişmiş bir daktilo makinesi alındı. Çalıştığım odaya konulan bu makineyi Duygu arkadaşımız kullanıyordu. Makine çalışırken o kadar yüksek bir ses çıkarıyordu ki işime iyi odaklanamıyordum. Onca gürültü içinde mesai saatleri boyunca hem makineyi kullanan arkadaşımız, hem de biz katalogcular çok sıkıntı çekiyorduk. Sese katlanıyorduk, çünkü makine daktilo etme süresini çok kısaltıp zaman kazandırıyor, işlemdeki kitap birikimine engel oluyordu. Kataloglama kaydı sadece bir kez daktilo ediliyordu. Bu sırada makine, çok delikli pembe bir şerit üretti ki pembesinin güzelliği halâ hatırımdadır. Şerit daire şekline getirilip yapıştırıldıktan sonra makinenin bir yerine takılıyor ve istenen sayıda kart çoğaltılıyordu. Bundan sonra yapılacak iş, ana kart dışındaki çok sayıda karta kitap adı, ortak yazar veya editör adı vb. gibi eklemeleri daktilo etmekten ibaretti. Ayrıca yer numarası, yazar ve kitap adı ve aksesyon numarasını içeren iade tarihi dediğimiz küçük kâğıdı daktilo etmek de vardı.
- Daktilo edilen kartların katalogcu kütüphaneciler tarafından kontrol edilmesi.
- Kitapların iç kapaklarının arkasına yer numaralarının kurşun kalemle yazılması ve kitapların sonuna iade tarihi kağıtçıklarının yapıştırılması.
- Kitap sırtlarına yer numaralarının yazılması.
Bu iş için yurt dışından elektrikli kalem alınmıştı. Özel yapılı beyaz bir bantın bir bölümü kitap sırtına özenle yerleştirilip bu kalemle yer numarası yazılıyordu. Kalem çok ısındığı için dikkatli olmak gerekiyordu.
- Kitap sırtlarına yazılan yer numaralarının, iç kapakların arkasına ve iade tarihi kağıtçıklarına yazılan yer numaralarıyla karşılaştırılarak kontrol yapılması. (Bu işleme sırt kontrolü denirdi).
- Kitapların yer numaralarına göre raflara yerleştirilmesi.
Bu kitapların bir bölümü giriş katındaki tekerlekli “Yeni Kitaplar” arabasına yerleştiriliyordu, doğal olarak arabadaki kitaplar sürekli olarak değiştiriliyordu.

- Önceden kitaplarından ayrılmış olan daktilo kontrolleri biten kartların katalog, yer dizini ve aksesyon kartları olarak gruplandırılması.
- Yer dizini kartlarının kendi aralarında yer numaralarına göre dizilmesi ve bölümde bulunan yer dizini kutularına yerleştirilmesi.
- Katalog kartlarının kendi aralarında ince alfabetik sıraya konulması.
Standart bir katalog kutusu dolusu kartın sözlük katalog kurallarına göre ince alfabetik sıralamasını yapmanın en az iki-üç gün boyunca sürdüğünü hatırlıyorum.
- Alfabetik sıradaki katalog kartlarının kütüphanenin girişindeki sözlük katalog kutularına çıkıntılı şekilde yerleştirilip kart sıralaması kontrolüne hazır hale getirilmesi.
- Kart sıralaması kontrolünün yapılması. Sıralamada hata yoksa kutu milinin çıkarılarak kartların kutulara iyice yerleştirilmesi.

Yukarıda sıralanan bütün işlerin, sıkı ve zaman alıcı kontrol aşamasından geçtiğini görüyoruz. Her işin çok özenle yapılması istenirdi. İşleri yapan kişilere, hataları gösterilirdi. Büyük emek sonucu sahneye çıkan kart kataloğundan herhangi bir kartın bilgisiz veya dikkatsiz bir kullanıcı tarafından kutunun milinden kurtarılarak çekilip kopartılması gibi bir olay ender de olsa gerçekleşebiliyordu ki bu, katalogcuları çileden çıkarmak için yeterli oluyordu.

Tıp Kitaplarını Kataloglama ve Sınıflandırma Bölümü'nde çalıştığım ilk yıllarda kartları daktilo etme dışında hemen hemen bütün işleri yaptım. Zaman içinde tüm işlerin kontrolçüsü olmaya başladım.

Bölümümüzdeki işlere ek olarak işe girdiğim yıllarda ve sonrasında öğle saatleri de dâhil olmak üzere ödünç verme bankosunda, dergi deposunda ve danışma masasında haftada birkaç kez nöbet tutuyordum. Bütün kütüphaneciler bu nöbetleri tutmakla yükümlüydü.

Dergi deposu nöbetleri, dergilerin eski cilt ve sayılarının dergi başlıklarına göre alfabetik olarak sıralandığı, kendi aralarında da cilt ve sayı numaralarına göre dizildiği, kapalı raf sisteminin geçerli olduğu depodan kullanıcıya isteği üzerine dergi getirilmesini ve istek sahibine teslim edilmesini gerektiriyordu.

Danışma masası nöbetlerimde her düzeydeki kullanıcının sorusuna geçerli bir yanıt verebilmek için, genellikle, son yıla ait dergilerin geniş konu başlıklarına göre alfabetik düzende sergilendiği dergi koleksiyonundan, açık raf sisteminin uygulandığı kitap koleksiyonundan, çeşitli danışma kaynaklarından, kart kataloğundan, kütüphanemizin basılı dergi kataloğundan, çeşitli basılı dizin ve öz dergilerinden, özellikle *Index Medicus*'un toplu ciltleri ve aylık sayılarından yararlanıyordum. Soruların çoğu kullanıcının yönlendirilmesini gerektiren türdendi. Son yıllarda genel olarak, üniversite kütüphanelerinde meslekten kütüphanecilerin kendi bölümlerinin dışındaki işleri içeren danışma masası nöbetlerinden kaçındıklarını gözlemliyorum. Oysa bizim kütüphanemizde bilhassa meslekten kütüphanecilerin danışma masası nöbeti tutmasına önem verilirdi. Bizlerin kütüphaneciler olarak tuttuğumuz bütün nöbetler, kütüphanemiz, kaynaklarımız, kullanıcılarımız ve mesleğimizi daha iyi tanımamız açısından çok yararlı olmuştur. Nöbet noktalarında zaman zaman tuttuğum bayram nöbetleri esnasında, vakti kıt bazı doktorların verdiği hizmet için teşekkür ettiklerini hatırlıyorum. Bu takdirler bana, mesleki bir doyuma ulaştıran en güzel duygulardan birini yaşatmıştı. Gerçekten de, ödünç verme ve danışma bölümlerinde, dergi deposunda sürekli çalışanlar, kullanıcılarımızın kütüphane denince hatırladıkları ve hiç unutmadıkları kişiler olmuşlardır. Kısacası, bilgisayar ortamında erişimin mümkün olmadığı yıllarda bu tip çalışanların yardım ve desteğine çok ihtiyaç duyuluyordu.

Kütüphaneciler olarak ayrıca haftada bir zahmetli raf okuma işini yapıyor, bizim için belirlenmiş rafları okuduktan sonra, ilgili raf okuma çizelgelerini imzalıyorduk. Birkaç yılda bir yer dizini kartlarından yararlanarak belirlenmiş raflarımızda envanter işini yapıyorduk. Zaman zaman raf kaydırma, kitap-dergi taşıma işlerine girişiyorduk. Bütün personelin raflar arasında sırayla dizilip karpuz usulüyle kaynakları elden ele geçirerek yaptığı taşıma işlerinde eğlendiğimizi bile belirtebilirim.

Saydığım işleri yaparak Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü'nde 1966-1969 yılları arasında üç yıl çalıştım. Bu yıllar içinde tıp terminolojisi bilgimi yavaş yavaş edinerek tıp ve sağlık bilimleri kütüphaneciliği alanında uzmanlaşmaya doğru ilk ufak adımları atmaya başladım. Başlangıç aşamasında yöneticim Nilüfer Hanım ve şefim Yıldız Hanım büyük destek verdiler. Sağlama Bölümü'nde çalışan yakın dostum rahmetli Kâmuran Tan'la yine bu yıllarda tanışmıştım.

1969'da "Technical Assistance Trainingship" adlı bir burs programı olduğunu duydum. Yazılı sınavla seçilecekler bir yıllığına İngiltere'ye eğitim için yollanacaktı. İngiliz Kültür Derneği'nde yapılan sınavı kazanarak o yılın ekim ayının sonunda Londra'ya gittim. Oraya benden önce gitmiş olan kütüphanemizin Ödünç Verme Bölümü şefi Ülker Sanalan'ı buldum. Londra'da kaldığım süre içinde Ülker hanımla sık sık görüştük. Bana çeşitli hususlarda verdiği desteği unutamam. Bir süre sonra, şefim Yıldız hanım da kütüphaneleri görüp incelemek üzere bir süreliğine oraya gelerek bize katıldı. Birlikte güzel günler geçirdik.

Londra'ya gittiğimde Pitman School of English'de iki ay süreyle sıkı bir İngilizce kursuna devam ettikten sonra, 1970'in ocak ayında başladığım North-Western Polytechnic, School of Librarianship adlı kütüphanecilik okulunda aynı yılın sonuna kadar eğitim aldım. Yabancı öğrenciler için açılan özel sınıfta tek Türk olarak okudum. Çoğu Afrikalı ve Uzakdoğulu öğrencilerden oluşan 14 kişilik sınıfa çeşitli hocaların verdiği kütüphanecilik dersleri giriş düzeyinin biraz üstündeydi, ama pek hafif sayılmazdı. Esas hocamız Mr. Steven Parker ders dışı saatlerde sınıfı önemli kütüphanelere (The British Library gibi), meslek derneklerine (The Library Association gibi), basımevlerine ve mesleki toplantılara götürüyordu. Sınıfımız için biri İskoçya'ya, diğeri de orta İngiltere'ye olmak üzere birer haftalık iki mesleki gezi düzenlenmişti. Buralardaki bazı mesleki toplantılara katılmış, önemli kütüphaneleri gezmiş, hem çok şey öğrenmiş, hem de eğlenmiştik. Benim üç yıllık kütüphane deneyimim, kataloglama ve sınıflandırma, tıp kütüphaneciliği gibi bazı derslerde başarılı olmamı kolaylaştırıyordu. Sınıftakilerden ayrı olarak benim için özel olarak ayarlanmış bu daha üst düzey dersleri, İngiliz öğrencilerle birlikte alıyordum. Derslerde işlenen konular hiç zor olmasa da, İngilizce anlama, okuma, yazma ve konuşmada bazı zorluklarım vardı. Kendi sınıftaki arkadaşların çoğunun ülkesi, zamanında İngiliz sömürge olduğu için İngilizce yazılı ve sözlü ifadeleri güçlüydü, ancak telaffuzları benimki kadar iyi değildi. Arkadaşlarım bana "Türkiye hangi yıl bağımsızlığına kavuştu?" sorusunu yönelttiklerinde "Türkiye hiçbir zaman sömürge olmadı ki" yanıtına gururla verdiğimi hatırlıyorum. Bir de uluslararası ilişkiler dersini veren hocamız birinci dünya savaşı sırasında ve sonrasında dünya siyasetinin durumunu anlatırken Türkiye'den ve Atatürk'ten bahsettiği zaman gururlanmıştım.

Bu okulda yüksek lisans programı da vardı. Ben aslında yüksek lisans yapmak istiyordum Ne yazık ki, Türkiye'de üniversite mezunlarına verilen diplomayı kabul edemeyeceklerini söylediler. Bu okulda girdiğim derslerin bir kısmı giriş düzeyinin biraz üstünde olsa da, Türkiye'de aldığım kütüphanecilik eğitimi düzeyini bazı açılardan geçiyordu. Sonuçta yüksek lisans eğitimi gerçekleşmedi ama bir yıl içinde aldığım dersler ve yaptığım beş uzunca süreli staj, mesleki deneyimime önemli katkılar sağladı. Stajlardan üçü Londra'daki farklı şube halk kütüphanelerinde, biri merkezi Leeds'e çok yakın küçük bir şehir olan Wakefield'da bulunan büyükçe bir halk kütüphanesi sisteminde, sonuncusu ise Londra'daki önemli bir tıp merkezinin kütüphanesindeydi. Bu stajlardan en ilginç ve kapsamlısı 1970 yazında yaptığım Wakefield Halk Kütüphanesi Sistemi'ndeki idi. Bu sisteme bağlı bazı kütüphanelerde yaşlılara, engellilere, evden çıkamayacak durumda olanlara hizmet götürülüyordu. Bu hizmet kapsamında ben de stajyer olarak çeşitli evlere girip çıkmış, sunulan hizmeti yakından görme fırsatı bulmuştum. İnsanların kütüphanecilerin yolunu gözlediğine, onlara ne kadar sıcak ilgi gösterdiklerine tanık olmuşum. Ayrıca gezici kütüphane aracıyla uzak semtlere, köylere ve çiftliklere gitmiş, oradakilere hizmet sunmuşuk. Bunlar benim için unutulmaz anılardır. Londra'nın ünlü tıp merkezi ve hastanesinin kütüphanesinde yaptığım son staj sırasında, orada çalışanların bizim Hacettepe'deki uygulamalarımızdan o kadar da farklı işler yapmadıklarını biraz da memnuniyetle görmüştüm.

Stajlarımı tamamlamış, sınavlardan geçmiş, okuldan programı başarıyla bitirdiğimi kanıtlayan bir sertifika almıştım. İngiltere’de meslek ve eğitim yaşamının en ilginç ve güzel günlerini geçirdiğimi belirtebilirim. Birbirleriyle ve benimle anlaşılan, paylaşan, gülüp eğlenen sınıf arkadaşlarımdan artık ayrılma zamanı geldiği için çok üzgündüm. Onlar iki yıl daha eğitimlerini sürdüreceklerdi. Burs parası kesildiği, yaklaşık bir yıllık ücretsiz iznimin süresi dolduğu için ben ülkeme dönmek zorundaydım. Sınıf arkadaşlarımdan hiçbirini bir daha görmedim, ama onlarla geçen hoş günlerin anısı belleğimde hâlâ canlılığını koruyor. Hocamız Mr. Parker ise, 1970’lerin sonlarında Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın bir projesi için Ankara’ya geldiği zaman beni aradı ve birlikte eski günleri andık. Onunla üniversitemizin Beytepe Kampüsü Kütüphanesi’ne gidip kütüphanecilik kitaplarına baktığımızı hatırlıyorum. Daha sonra, hocam editörlüğünü yaptığı *Information Development* başlıklı kütüphanecilik dergisine Türkiye’de bilimsel literatürün kütüphanelere sağlanması konulu İngilizce bir makale yazmamı önerdi. Bu makaleyi rahmetli arkadaşım Hansın Tunçkanat’la birlikte yazarak gönderdik ve dergide 1991’de yayımlandı.

1971’in ocak ayında kütüphaneme döndüğümde beni Tıp Kitapları Kataloglama Bölümü şefi olarak görevlendirdiler. Bölüm şefimiz Yıldız hanım kütüphanenin yöneticisi olmuştu. 1971-1975 yılları arasında farklı zamanlarda Okşan Kıratlı (Çevikus), Sevin Koçak, Üstün Yıldırım, Becehat Elkovan, Filiz Önder (Dener), Hülya Taylaner gibi kütüphanecilerin ve birkaç meslek dışı personelin şefiydim. Gülbün Baydur Tıp Dışı Kitapları Kataloglama Bölümü’nün şefi olmuştu. Onunla 1968’de kütüphanede başlayan dostluğumuz, iki şef olarak alt kattaki Kataloglama ve Sınıflandırma Bölümü’nün camlarla çevrili akvaryum benzeri odasında birlikte çalışırken pekişti. Yakın dostluğumuzu hâlâ sürdürüyoruz. O yıllarda odamızın da içinde olduğu büyücek bir mekânda her iki kataloglama bölümünden 15-20 kişi yan yana konmuş masalarda çalışıyor, işler birinden diğerine geçiriliyor, Kataloglama Bölümü fabrika gibi işliyordu.

1971’de kütüphanemiz daha gelişmiş, personel sayısı artmıştı. Nitelik açısından güçlü bir kadro vardı. Dilek Köprülü Sağlama Bölümü’nde şeflik görevini sürdürüyordu. Bengü Üçok (Çapar) ABD’deki yüksek lisans eğitimini tamamlayarak kütüphanemize girmiş, yetkin bir kütüphaneci olarak Danışma Bölümü’ne şef olmuş, bölüme birçok yenilik getirmişti. İyi arkadaşlarımdan İsmet Hüsrevoğlu, Ergüven Kocatürk, Meral Öztürk Tıp Dışı Kataloglama Bölümü’nün çalışkan elemanları olarak görevlerini yapmaktaydı. Rahmetli arkadaşım Ayşen Athoğlu da Hıfzıssıhha Enstitüsü Kütüphanesi’nin yöneticiliğini yaparken bu bölümde çalışmak üzere işe alınmıştı. Sezen Doğancı (Tan) Ödünç Verme Bölümü’nde, rahmetli Adile Günden Sağlama Bölümü’nde çalışmaktaydı. Yanlış hatırlamıyorsam, rahmetli arkadaşım Hansın Tunçkanat 1972’de Süreli Yayınlar Bölümü’nde çalışmaya başlamıştı. Bu arkadaşlar sonradan bölümlerinin şefliğine getirilmişlerdir.

Özellikle 1971-1975 yılları arasında kütüphane yaşamımız hareketli ve renkliydi. Adile’nin uzun bir süre sonra o yılları anarken söylediği gibi, kütüphanemiz benzeri bir kütüphane, ne daha önce var olmuştu, ne de bundan sonra var olacaktı. Kütüphanemiz, bir doktorun dediği gibi, âdeta bir cennetti. Gerçekten de biz Hacettepe kütüphanecileri mesleğimizi layıkıyla yürütmeye çalışır, sorunları birlikte belirler, onlara birlikte çözüm yolları bulurduk. Çalışır, güler, eğlenir ve hoşça vakit geçirirdik. Sosyal etkinliklerimiz hiç eksik olmazdı. İş çıkışı veya öğle saatlerinde arkadaşlarla sık sık pastanelere, lokantalara, parklara giderdik. Bazılarıyla birlikte geçirdiğim yaz tatilleri benim için unutulmazdır. Çeşitli sosyal etkinlikler ve aramızdaki güzel arkadaşlık ilişkilerinin kütüphane işleri üzerinde olumlu etkileri oluyordu. Biz genç kütüphanecilerin çok neşeli olduğu ve eğlendiği o yıllar geçti gitti. Ama uzun zamandan beri eski arkadaşlardan oluşan iki farklı kütüphane grubumuz var. Toplanıyor ve zaman zaman gençliğimizin o çok hoş kütüphane günlerini anıyoruz.

Yöneticimiz Yıldız Hanım’ın başkanlığında bölüm şeflerinin katıldığı şef toplantılarında birçok sorunu tartışır, tartışma sonucunda çözümlere ulaşırdık. Alınan kararları ve görüşülenleri her

şef kendi bölümünde yaptığı bölüm toplantılarında, birlikte çalıştıklarına aktarırdı. Ayrıca her bir çalışan şefine haftalık bir iş raporu verirdi. Şefler, bunlara dayanarak bölümlerine ait haftalık, aylık ve yıllık raporlar hazırlayıp yöneticiye sunarlardı. Yöneticimiz bölüm raporlarına dayanarak hazırladığı, istatistiksel bilgileri de içeren, bir sonraki yılın kütüphane bütçesini gerekçelendirerek talep eden bilgilendirici yıllık raporunu, bağlı olduğu makama sunardı.

1972’de İlhan Kum hocamızın başkanlığında Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Enstitüsü’nün (Bölüm adını alması daha sonra olmuştur) kurulmasıyla, meslek yaşamımızda önemli değişiklikler oldu. Nilüfer Tuncer hocamızın başkan yardımcısı olduğu bölümde eğitim yüksek lisans düzeyinde başladı. Öğrencilerin çoğu, benim de aralarında olduğum, kütüphanemizde görevli kütüphanecilerdi. Lisans eğitimlerini başka alanlarda yapmış kurumumuz dışı öğrenciler de vardı. Üniversitenin Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi’ne (MESEF) bağlı olarak yaklaşık 20 kişi yüksek lisans öğrenciliğine adım attık. Hocalarımız İlhan Kum, Nilüfer Tuncer ve başkalarıydı. Aralarında Amerikalı hocalar rahmetli Mr. T. Minder ve Mr. Olson gibileri de vardı. Özellikle Mr. Minder kütüphaneciliğe farklı bir bakış açısıyla bakmamızı sağlarken, sistemli ve bilimsel yaklaşımlarla mesleki konu ve sorunlara ne şekilde eğileceğimizi gösteriyor, iyimserliğiyle bizlerin ülkemiz kütüphaneciliğinin gelecekteki liderleri olacağımızı düşünüyordu. Eğitim aşamasında Nilüfer hocadan aldığım kapsamlı bir tıp kütüphaneciliği dersinin çok yararlı olduğunu anımsıyorum. Birkaç yıl süren, biraz İngilizce ağırlıklı, bol okumaya ve ödev hazırlamaya dayanan zorlu bir eğitim döneminden sonra yüksek lisans tezlerimizi verip diplomalarımızı aldık. O yıllarda, sanırım ülkemizde yüksek lisans eğitiminin kredi sayısı net şekilde standartlaştırılmamıştı. Bizler tezle birlikte 36 veya 40 kredi alarak mezun olmuştuk. Nilüfer hocanın mükemmel danışmanlığında hazırlamaya başladığım “Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri’nde Hastalara Kütüphane Hizmeti Verilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinin bitirilmesi, önemli bir ameliyat geçirmem nedeniyle gecikti. Özellikle tezleri hazırlama aşamasında kütüphanecilerimizin birbirlerine nasıl destek verdiklerini, yardım ettiklerini hatırlıyorum. Yüksek lisans öğrenciliğimiz sırasında tanıştığım değerli dostum Tülin Sağlamtunç’la da ödevleri hazırlarken düşüncelerimizi paylaştık. Kendisi sonradan bölümün hocaları arasına katılmış ve uzun yıllar bölüme emek vermiştir.

Kütüphane işlerimizin eşzamanlı olarak aldığımız eğitim sayesinde daha fazla düşünülerek yapılmaya başlandığı belirtilebilir. Kuram uygulamalarımızı, uygulamalarımız kuramı destekliyordu. Kütüphane uygulamalarımızı düşünerek derslerde öğrendiklerimizi değerlendirebiliyorduk. O günlerden sonra çoğumuz, kütüphane işlerimizi yaparken düşünmeye, araştırmaya daha çok yer veren, sistemli yaklaşımlarla sorunlara daha akılcı çözümler getirebilen kütüphaneciler olduk. İngilizce’deki adı “reflective librarian” olan düşünen kütüphanecilerden olmaya çalıştık. Kütüphane hizmetlerimiz sanki aldığımız eğitimin etkisiyle biraz daha gelişmişti.

Bildiğim kadarıyla 1960’ların ortalarından beri faal olan ve bünyesinde, doktorların, dil uzmanlarının ve kütüphanecilerimizin yer aldığı “Tıp Terimlerini Türkçeleştirme Kurulu”nun toplantılarına kütüphanemizden bir üye olarak katılmam, bu dönemimin önemsedğim işlerinden biridir. Tıp Kataloqlama Bölümü çalışanları olarak Üstün Yıldırım arkadaşımınla birlikte haftada bir kütüphanenin çay salonunu kurul çalışmalarını için düzenler ve üye olarak toplantılara katılırdık. Konu başlıklarını Türkçeleştirmede zorluk çektiğimiz tıp kitaplarını bazı sözlüklerle birlikte toplantıya götürürdük. Derdimiz, bu türden konu başlıklarına kuruldakilerin yardımıyla en doğru Türkçe karşılığın bulunmasını sağlamaktı. Kurul üyeleri çabalarının ürünü olarak “*Türkçe Tıp Terimleri Sözlüğü*”nü yayımladı. Kütüphanemiz bu yayının hazırlanmasına dolaylı olarak katkıda bulunurken, esas itibarıyla olabildiğince doğru Türkçe tıp konu başlıklarının kullanılmasını sağlamıştır. Ayrıca, konu başlıklarımızı Türkçeleştirmede zorluk çektiğimizde, her zaman yardıma hazır olan hastanenin uzman doktorlarından destek almışızdır.

Bu vesileyle, Türkçe konu başlıklarıyla ilgili bir hususu da belirtmek isterim. Aslında Hacettepe kütüphanecileri 1960’ların ortalarından itibaren tıp ve tıp dışı Türkçe konu başlıkları

üzerinde çok çalışmışlar, bu konu başlıklarının ülkemiz çapında özellikle üniversite kütüphaneleri tarafından kullanılmasını çok istemişlerdir. Hatırladığım kadarıyla, 1980'lerin ortalarında iki cilt halinde teksir edilen bütün Türkçe konu başlıklarımız, istekli kütüphanelere ücret karşılığı verilmişti. Konu başlıklarımızdan bazı kütüphaneler yararlanmış olsa bile, özellikle birtakım üniversite kütüphaneleri kendi oluşturdukları Türkçe konu başlıkları listelerini kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu işbirliği veya eşgüdüm eksikliği, standart, otorite, ulusal bir Türkçe konu başlıkları listesinin oluşturulamamasının nedenlerinin başında gelir.

1975'de üniversitemiz Hacettepe ve Beytepe olarak ikiye bölününce, doğal olarak Tıp Merkezi Kütüphanesi ile Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nin ayrılması kararlaştırıldı. Tıp dışı derme Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'ne aktarılacak, uzun yıllardır birlikte çalıştığımız Dilek Köprülü, Adile Günden, Filiz Koçoğlu, Ergin Güngör (Samyeli), Nazan Erdoğan vb. gibi bazı kütüphaneci arkadaşlarımız Beytepe'de kütüphane binası yapılıncaya kadar geçici bir mekânda görevlerini sürdüreceklerdi. Ayrılacağımız için üzülyorduk. Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nin yöneticisi, kütüphanemizin Tıp Dışı Kitapları Kataloglama Bölümü ve Danışma Bölümü'nde bir süre çalışmış olan Ayşen Atlıoğlu olacaktı. Dilek daha Hacettepe'de iken Danışma Bölümü şefi olmuştu, Beytepe'de aynı görevi sürdürecekti. Gülbün kütüphanelerin ayrılma aşamasında başka bir kurumun kütüphanesinde kısa bir süre çalıştıktan sonra, Beytepe'ye taşınan Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü'ne alındı. Kütüphanenin Beytepe'deki geçici mekânına tıp dışı koleksiyonun taşıma ve yerleştirme işlerini hep birlikte nöbetleşe gerçekleştirdiğimizi anımsıyorum.

Artık Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi adını alacak olan kütüphanemizde bazı görev değişiklikleri yapılırken Tıp Danışma Bölümü şefi olarak çalışmak istediğimi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Yıldız Arman'a söyledim, kabul etti. Sekiz yıl tıp kitaplarını kataloglayıp sınıflandırmış, tıp terminolojisine aşina olmuştum. Tıp ve sağlık bilimleri alanının kullanıcılarıyla bire bir ilgilenmek, deneyim ve birikimlerimin elverdiği kadar, onların bilgi gereksinmelerini karşılamak istiyordum. Zaten kütüphaneye girdiğimden beri danışma nöbetleri tutarak danışma hizmeti sunmaya alışmıştım. Kütüphane hizmetleri buzdağının görünen üst tarafında olmak, kullanıcıya yakın olmak demekti. Buzdağının görünmeyen alt tarafını oluşturan sağlama, kataloglama gibi teknik hizmetler bölümlerinde bir süre çalışmış olan kütüphanecilerin bilgi, deneyim ve birikimlerine dayandırıldığında, danışma hizmetinin daha etkin bir şekilde verilebileceği kanısındaydım.

Tıp Danışma Bölümü Deneyimi (1975-1985)

Tıp Danışma Bölümü'nde 1975'de şef olarak çalışmaya başladığımda, fakülteden sınıf arkadaşım ve yakın dostum Filiz Önder (Dener) de Kataloglama Bölümü'den bu bölüme geçti. Kısa bir süre sonra DTCF Hititoloji Bölümü mezunu Meral Karasu da bize katıldı. Birkaç yıl içinde, Filiz Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü şefi olarak görevlendirildikten sonra, kütüphanenin alt katta yeni oluşturulan Danışma Bölümü mekânına taşındık. Burada meslek yaşamımda ilk kez tek başıma çalışabileceğim bir odam olduğu için memnundum. Yeni yere yerleşirken bölümümüz mezunu genç kütüphanecilerden Sema Tutumel (Ayhan) ve İbrahim Sökmen de aramıza katıldı. Meral de dâhil olmak üzere, birlikte çalıştıklarımla sıkı bir şekilde işleri yaparken, neşeli bir iş arkadaşlığı ilişkisinin güzel bir örneğini veriyorduk. Dostluk bağları, verdiğimiz hizmetler ve yaptığımız işlere olumlu bir şekilde yansıyor. Bilgi gereksinmelerinin karşılanması için bölümümüze uğrayan doktorlara ve diğer kullanıcılara çay ikram edip sohbet etmekten kaçınmazdık. Kullanıcılarla dostça ilişkiler kurmanın işimizin bir parçası olduğuna inanırdık. Yarı resmi sohbetler, hizmetlerimizin daha fazla tanıtılması için vesile oluyordu. İbrahim Sökmen dışında diğerleriyle halâ birlikte geçirdiğimiz çalışma günlerini anarak dostluğumuzu sürdürüyoruz.

Bilindiği üzere danışma bölümlerinin işleri, kataloglama bölümlerinde olduğu gibi birbirini izleyen işler değil, genellikle her biri kendi içinde bütünlüğü olan bağımsız işlerdir. Şefleri olarak bölüm üyelerinin danışma işlerinde yetişmeleri için onlara rehberlik yapıyordum. Her elemanın genellikle birbirinden bağımsız olarak yaptığı işler ve sağladığı hizmetler arasında şunlar vardı:

- *Gerek giriş katındaki danışma masasında tuttuğumuz nöbetler esnasında, gerekse bölümümüze gelerek başvuran her düzeydeki kullanıcının soru ve/veya bilgi gereksinmesinin, mümkün olan en kısa zamanda, en doğru şekilde yanıtlanması/karşlanması.*

Danışma kütüphanecileri olarak bizler, öğle tatilleri dâhil olmak üzere, danışma masasında sık sık nöbet tutardık. Ayrıca, kütüphanemizin bütün kütüphanecileri için nöbet saatleri ayarlanırdı. Danışma masası nöbetleri tutma çok önemsenen mesleki işlerdendi. Kütüphane ve kaynaklarının en iyi şekilde tanıtılması, bilgi gereksinmelerinin layıkıyla karşılanması ve soruların kısa zamanda, doğru olarak yanıtlanmasının ancak meslekten kütüphanecilerce gerçekleştirilebileceği düşünülürdü. Nöbetlerin yalnızca kütüphaneciler tarafından tutulmasının istenmesi, meslekten olmayan bazı arkadaşları üzüyordu. Ancak sanırım kütüphanecilerin daha yetkin bir danışma hizmeti sunabilecekleri düşüncesi bir yana, mesleğimize bir değer katma ve meslekten olanlarımıza bir statü kazandırma isteği bunda önemli bir rol oynuyordu. Meslekten olmayanların bir kısmı üniversite mezunuydu, ancak onların mezun oldukları alanlarda çalışmak üzere yapılan iş başvurularında elbette ki kütüphanecilik bölümü mezunları olarak bizler tercih edilmeyecektik, onlar tercih edilecekti. Diğer taraftan, kütüphanemizde öyle meslek dışı elemanlar vardı ki, bunlar bölümümüz mezunlarına taş çıkartacak derecede nitelikli işler yaparlardı. Gelelim danışma nöbeti tutan kütüphanecilerin bazı işlerine her sabah ilk nöbeti tutmak üzere danışma masasına oturan kütüphanecinin ilk işi, o günün tarihini yazdığı küçük bir soru kâğıdını hazırlamaktı. Bilgi verme, öğretim ve araştırma soruları başlıklarının yazılı olduğu bu kâğıda, gün boyunca gelen ve yanıtlanan üç tip soru için ufak bir çizgi çekerdik. Sonuçta yaptığımız sayımdan sonra, günlük, haftalık, aylık ve yıllık olarak yanıtlanan soru tiplerinin toplam sayısı ve toplam soru sayısı ortaya çıkardı. Bu toplamları, yöneticiye sunmak üzere hazırladığım bölüm raporlarıma, özellikle aylık ve yıllık bölüm raporlarıma istatistiksel bilgi olarak dâhil ederdim. Yanıtlanan soruların niceliğinin yanı sıra niteliği de kuşkusuz önemliydi. Nitelik, ancak kullanıcılardan alınan, resmi olmayan geribildirimler yoluyla değerlendirilebiliyordu. Bilgi verme soruları genellikle kaynaklar ve kataloğa yönlendirme yapılarak yanıtlanabiliyordu. Hemen yanıtlanabilen hazır danışma soruları da bu gruba giriyordu ki bunlar bazen kataloğa, bazen de ilgili kaynaklara anında bakılıp istenen bilginin sağlanmasını gerektiriyordu. Doktorların sıkça sordukları makale kimliği doğrulama soruları ise, eldeki dizin ve öz dergilerinden bakılarak hemen yanıtlanabiliyordu. Öğretim tipi sorulara gelince, bunları yanıtlamak, genellikle danışma masasının arkasındaki raflarda bulunan çeşitli danışma kaynaklarının, özellikle dizin ve öz dergilerinin kullanım ve düzenlerinin isteği yapana gösterilerek öğretilmesini gerektiriyordu. Bu tip soruların yanıtlanması için gereken süre, doğal olarak bilgi verme sorularının yanıtlanma süresinden daha uzundu. Kaynakların kullanımını istek sahibine öğretebilmemiz için, önce bizim kaynakların düzenini, çeşitli özelliklerini ve nasıl kullanıldıklarını öğrenmemiz şarttı. Öğrenme süreci için zaman harcıyorduk. Hele *Chemical Abstracts* gibi düzeni karmaşık kaynakların öğrenilmesi kadar öğretilmesi de zor geliyordu. Araştırma tipi sorular ise, danışma kütüphanecilerinin bazen birkaç gün boyunca çalışarak yanıtlarını hazırlayabildikleri soru tipleriydi. Yanıtlar esas itibarıyla kütüphane kaynaklarından yararlanılarak hazırlansa da, bazen kütüphane dışı kaynak ve bilgileri istek yapan kullanıcı adına araştırıp bulmak gerekiyordu. Yanıt hazır olunca kullanıcıya telefon edilip bölümümüze gelmesi rica edilir, genellikle yazılı hale getirilmiş bilgi kendisine teslim edilirdi. Bölümümüz kütüphanecileri olarak, danışma kaynaklarımızı ve bütün koleksiyonumuzu kullanarak, bazen de başka kütüphanelerden yardım ve destek alarak kullanıcılarımıza doyurucu bir hizmet vermeye çalışır, zaman alıcı araştırma tipi sorular başta olmak üzere, bütün soru tiplerinin kısa sürede doğru olarak yanıtlanması için çaba harcardık.

- *Kütüphanemizi, kaynak ve hizmetlerimizi tanıtmaya etkinliklerinin gerçekleştirilmesi.*

Oryantasyon programları ve kütüphane turlarının düzenlenmesi, her düzeydeki kullanıcı gruplarına kütüphaneyi, kaynak ve hizmetlerini tanıtıcı dersler verilmesi, üniversitemizde düzenlenen tıp kongrelerinde kütüphane, kaynak ve hizmetleri hakkında bilgi içeren konuşmalar yapılması, belli tıp ve sağlık bilimleri alanlarıyla ilgili kaynaklarımızın sergilenerek tanıtıldığı vitrinlerin hazırlanması, kütüphaneyi, kaynak ve hizmetlerini tanıtıcı el kitaplarının, teyp-slayt programlarının hazırlanması vb. gibi etkinliklerin gerçekleştirilmesi, bölümümüzün asal görevlerindendi. Benim tarafımdan ve danışma kütüphanecileri tarafından yerine getirilen bu görevde, kullanıcı gruplarının düzeyini hesaba katmak önem taşıyordu.

Oryantasyon programları ve kütüphane turları, daha çok üniversitenin fakülte ve yüksekokullarında eğitime yeni başlayan öğrenci gruplarına yönelikti. Kütüphaneye geldikleri zaman, kalabalık öğrenci topluluklarının birkaç gruba ayrılması sağlanır ve her bir grup aynı süre içerisinde, birbirleriyle karşılaşmayacak şekilde farklı kütüphaneciler tarafından bilgi sunularak gezdirilirdi. Turlarda koleksiyondaki kitap ve dergilerin, danışma kaynaklarının yerleri gösterilmiş oluyor, bunların raflarda nasıl düzenlendikleri ve kaynaklara ne şekilde erişilebileceği, kataloğun düzeni ve nasıl kullanılacağı vb. gibi hususlarda bilgi veriliyordu. Ödünç verme ve danışma masalarında sunulan hizmetlerden yararlanma koşulları da anlatılanlar arasındaydı. Amaç, öğrencileri eğitimlerinin başında kütüphane kullanımına alıştırmaktı.

Çeşitli fakülte ve bölümlerin çeşitli sınıflarında okuyan farklı düzeylerdeki öğrenci gruplarına da, dersler verdiğimiz olmuştuk. Örneğin, yanlış hatırlamıyorsam, 1980'lerin başlarında Türkçe Tıp Fakültesi ve İngilizce Tıp Fakültesi olarak ikiye ayrılan üniversitenin Tıp Fakültesi öğrencilerine ayrı ayrı dersler vermiştik. Hem Türkçe Tıp, hem de İngilizce Tıp Fakülteleri'nin kalabalık amfilerine *Index Medicus*, *Science Citation Index (SCI)*, *Excerpta Medica* vb. gibi kaynakların ağır ciltlerini görevlilerimize taşıtarak bu kaynakları öğrencilere göstermek suretiyle düzen ve kullanımını derslerde anlatmıştık. İngilizce Tıp Fakültesi'nin çoğu Türk olan öğrencilerine İngilizce ders vermem çok garibime gitmişti.

Ayrıca doktorlar, diş hekimleri, hemşireler ve diğer sağlık alanları görevlilerinden oluşan profesyonel gruplara, istekleri üzerine, bölümlerindeki bir yerde veya kütüphanemizin uygun bir yerinde, kütüphaneyi etkin bir şekilde kullanma yolları konusunu kapsayan, bunun yanı sıra tıp ve sağlık konulu bazı bibliyografik kaynakların, özellikle kendi uzmanlık alanlarıyla doğrudan ilgili birtakım dizin ve öz dergilerinin düzenleri ve doğru yaklaşımlarla nasıl kullanılacakları hakkında bilgileri içeren dersler veriyorduk. Örneğin, derslerde diş hekimleri gruplarına *Index to Dental Literature*'nin, hemşire gruplarına *International Nursing Index*'nin düzenini anlatıyor ve kullanım yollarını öğretiyorduk. Bu tip dersleri Sema ile ikimiz üstlenmiştik. Bilhassa Sema çok güzel ders veriyordu. Danışma nöbetlerinde yanıtladığımız öğretim tipi soruların, gruplara uygulanan karşılığı olarak düşünebileceğimiz bu derslerin yararlı olduğu söylenirdi.

Bu dersleri vermenin dışında, üniversitemizde düzenlenen bazı tıp ve sağlık bilimleri kongrelerine, istek üzerine konuşmacı olarak katılır, konuşmalarımızda kütüphanemiz hakkında bilgi verir, özellikle kongre katılımcılarının uzmanlık alanına giren basılı dizin ve öz dergilerimizin düzenlerini ve doğru kullanım yaklaşımlarını anlatırdık. Örneğin, Kanseroji ve Ekoloji Derneği'nin 1981'de üniversitemizin bir toplantı salonunda düzenlediği bir kongreye, dernek başkanı rahmetli Dr. Perihan Çambel'in isteği üzerine, Filiz Önder'le birlikte kütüphaneci konuşmacılar olarak katılmıştık. Filiz Kataloqlama Bölümü şefi olarak, kütüphanemizin ve kataloğumuzun düzeni ve doğru şekilde kullanımı hakkında bilgi sunarken, ben de Danışma Bölümü şefi olarak konuşmamda, özellikle kongre konusuna ağırlık verecek şekilde, *Index Medicus*, *SCI*, *Current Contents*, *Excerpta Medica*'nın kanser ile ilgili 50. Bölümü, *Carcinogenesis Abstracts* ile Türkçe literatüre erişimde kullanılacak *Türkiye Bibliyografyası* ve *Türkiye Makaleler Bibliyografyası*'nin düzenleri ve doğru kullanım yolları hakkında bilgi vermiştim. Konuşmama, Perihan Hoca'nın isteği doğrultusunda, eserlerin sonundaki kaynakça kısmında bibliyografik kimliklerin doğru şekilde nasıl verilmesi gerektiği

bilgisini de eklemiştir. Ayrıca bu konuşmamda, bölümümüz aracılığıyla yararlanılabilen “Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Kanser Bilgisi Verme Hizmetleri” olarak Türkçeleştirebileceğimiz *Cancer Information Services for Developing Countries (CISDC)* adlı hizmetin kapsamına değinmiş, istenirse bölümümüze başvurularak hizmetin sağladığı olanaklardan yarar sağlanabileceğinden söz etmişim. Bu konuşmayı hazırlamak için uzunca bir zaman harcadığımı hatırlıyorum. Kongre bittikten sonra, Perihan hocanın çabalarıyla bilgi hizmetleri konulu bütün konuşma metinleri gibi benimki de derneğin yayını bir kitapçıkta yer almıştı. Bana konuşma yapma ve konuşma metnimi yayınlama olanağını sağladığı için Perihan hocayı minnet ve rahmetle anmak isterim.

Kullanıcılarımıza belli konulardaki kaynaklarımızı tanıtmak amacıyla kütüphane girişinde karşılıklı duran iki vitrinin hazırlanması da tanıtım etkinliklerimiz arasındaydı. Bu işi yıllarca üstlenen Meral Karasu sıkça aralıklarla vitrinleri değiştirirdi. Meral vitrin konusuna karar verdikten sonra, konu adını yazdığı renkli kartonu ve konuyla ilgili olarak seçtiği kaynakları güzelce yerleştiriyor, sanatsal bir yaklaşımla vitrin tasarımı yapıyordu. Zaman zaman hemşirelik haftası gibi özel haftalarda, haftanın konusuyla ilgili kaynakları tanıttığı haftalık vitrinler de tasarlardı. Onun özellikle tıp ve sağlık bilimleri uzmanlık dallarındaki kaynakları seçip tasarladığı vitrinler kullanıcılarımızın her zaman dikkatini çekmiştir.

Kütüphaneyi, kaynak ve hizmetleri tanıtmak amacıyla bir elkitabı hazırladığımı da hatırlıyorum. Basılan ve üniversitemizin bölümlerine ve kullanıcılara dağıtılan bu küçük ebatlı, ama gerekli bütün bilgileri içeren elkitabı güzel bir kütüphane ya da kullanıcı rehberi niteliğindedir. Bu kaynağın isteyenlerin alması için kütüphanenin girişine de konulduğunu anımsıyorum.

Kütüphanemizi, kaynak ve hizmetlerimizi tanıtmak üzere hazırladığımız bir teyp-slayt programı, da bölümümüzün katkıda bulunduğu başka bir tanıtım etkinliği olarak hatırlardadır. Kütüphanenin çeşitli alanları, kaynakları, rafları, bölüm ve başvuru noktalarının slaytları eşliğinde ilgili bilginin sunulduğu bu program için slaytları rahmetli arkadaşım Gör-İşit Bölümü sorumlusu Ümit Doyran çekmişti, ilgili bilgileri ise diğer kütüphanecilerle birlikte hazırlamıştık.

- *Doktorlar ve sağlık alanlarında çalışan profesyoneller için istek üzerine literatür taramalarının yapılması.*

Bölümümüzün asal işlerinin en önemlilerinden biri olan bu iş, esasen üniversitemiz mensuplarına yönelikti. Bununla beraber, zaman zaman Ankara veya yurt içinden başvuranların tarama istekleri de kabul ediliyordu. O dönemde elle/geleneksel usulde literatür taramaları yapmak zahmetli ve zaman alıcıydı. Tarama işi yapılırken, *Index Medicus*, *Excerpta Medica*, tıp ve sağlık konulu dergileri de dizinleyen *SCI* vb. gibi bibliyografik kaynakları tarayıp, istek konusuyla ilgili dergi makalesi kimliklerini belirleyerek yazmaya dayanan, çok dikkatli olmayı ve iyi odaklanmayı gerektiren bir süreçten geçiliyordu. Bölümün bütün kütüphanecileri gibi ben de uzun yıllar boyunca literatür taramaları yaptım. Özellikle *SCI*'nin küçük küçük yazılarını okumaya çalışmam, gözlerimin erken yaşta bozulmasına yol açmıştır. Her danışma kütüphanecisinin her zaman literatür taraması isteğinde bulunan özel bir kullanıcısı veya birkaç kullanıcısı olurdu. Birbirimizden bağımsız çalışırdık.

Taramaların başarıyla yapılıp kullanıcıyı tatmin edebilmesi için, kütüphanecilere işin en başında rehberlik edilmesi gerekiyordu. Onların öğrenmeleri, bilmeleri gereken önemli noktalar vardı. Rehberliğim sırasında kendilerine aktardığım temel bilgiyi dikkate aldıkları takdirde yaptıkları taramaların başarılı olmasını sağlayabileceklerdi. Verdiğim bilgi şu şekilde özetlenebilir: Bir taramanın eriştiği kimliklerin, o taramanın yapılması için istekte bulunmuş olan kullanıcının bilgi gereksinmesini karşılama derecesi, yani anlamlılık ölçüsü dediğimiz şey, taramaların değerlendirilmesinde en temel nitelik ölçütüdür. Erişilen kimliklerin çoğu istek sahibinin tarama konusuyla ilgili bulunduğu anlamlı kimliklerse, tarama başarılı olmuş demektir. Bu durumun tersi, taramanın başarısız olduğunu gösterir. İsteği yaparken kullanıcının gerçek bilgi gereksinmesini iyi aktaramamasıyla başlayan başarısızlık nedenleri arasında, sırasıyla

kütüphaneci ile istek sahibi arasında tarama öncesinde yapılan görüşmenin yetersizliği, görüşme sonucunun bibliyografya istek formuna kütüphaneci tarafından doğru dürüst aktarılamaması, kütüphanecinin tarama stratejisini (sorgulama formülasyonunu) hazırlamadan önce istek cümlesinde bulunan kavramları sözlük, ansiklopedi, elkitabı gibi kaynaklardan yararlanarak ne anlama geldiklerini belirleyememesi, kütüphanecinin en uygun tarama kaynağını, yani dizin/dizinler ve öz dergisi/öz dergilerini iyi seçememesi, tarama kaynaklarının çeşitli özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, yani bu kaynakların hangi yıldan itibaren hangi yayın türlerini kapsamalarına aldıkları, güncellikleri, dizinleme dili özellikleri (kaynağın doğal dili mi, denetimli dili mi kullandığı) vb. gibi hususlar hakkındaki bilgisinin yetersizliği, tarama stratejisi hazırlama başarısızlığı gibileri vardır. Tarama stratejisini hazırlarken kütüphaneci öncelikle istek cümlesinde yer alan kavramları, taranacak dizin ya da öz dergisinin kullandığı dizinleme diline doğru olarak çevirebilmelidir. Örneğin *SCI* doğal dizinleme dilini kullanırken, *Index Medicus* denetimli dizinleme dilini kullanır. O halde *SCI* taranırken ilgili tıp teriminin bütün anlamdaşlarını, tekil ve çoğul biçimde yazılışlarını istek formundaki strateji kısmına geçirmek gerekir. Diğer taraftan *Index Medicus* taranırken tarama konusunu karşılayabilecek uygun tıp konu başlıklarının bu kaynakta yer alıp almadığına bakılmalıdır. Tarama stratejisi oluşturulurken, tarama kaynaklarının dizinleme dilinden seçilen terimlerin istek konusunu tam olarak karşılayabilecek şekilde birbirleriyle ilişkilendirilmesi önemlidir. Kütüphaneciler mantık kullanma ve terimleri doğru ilişkilendirme gibi becerilerinin, taramaların başarılı olmasında önemli rol oynadığının bilincinde olmalıdır.

Yukarıda değinilenleri bilerek taramalarımızı yapmak bizler için önem taşıyordu. Özellikle tarama başarısızlığı gibi tatsız bir durumu yaşamamak için sayılan her aşamaya özen gösteriyorduk. Tarayacağımız bibliyografik kaynakların birbirinden farklı özelliklerini önceden çalışıp öğrenmiş olur, istek geldiğinde kullanıcının verdiği konu terimleri doğrultusunda hazırladığımız tarama planlarını kütüphanemize özgü bibliyografya istek formunda yer alan strateji kısmına yazardık. Bölümün kütüphanecileri olarak değinilen aşamaları esas alıp oluşturduğumuz stratejiler doğrultusunda oldukça tatminkâr ve başarılı taramalar yaptığımızı düşünüyordum. Aslında başarılı taramalar yapmanın yaratıcılığı gerektiren profesyonel bir iş olduğu, meslek dışı çalışanlar tarafından değil, yalnızca iyi yetişmiş meslekten kütüphaneciler tarafından yapılabileceği görüşü bende yerleşmiştir. Taramalar isteğin belirtilmesiyle başlayıp tarama sonucu erişilen makale kimliklerinden oluşan düzgün bir listenin kullanıcıya teslim edilmesiyle son buluyormuş gibi gözükse de, işin devamı da vardı; kullanıcı bu listeden işine yarayabilecek kimlikleri işaretleyerek bir anlamlılık değerlendirmesi yapardı. O zamanlar ben henüz terim olarak Kesin İsbet (Kİ) oranının ne olduğunu bilmiyordum; ancak yıllar sonra doktora tezimi hazırlarken, Hacettepe’de kullanıcıya anlamlılık değerlendirmesi yaptırdığımız her bir taramanın Kİ oranını belirliyor olduğumuzu anladım. Tarama işlemi esnasında belirlediğimiz kimliklerin kaçının kullanıcı tarafından anlamlı bulunduğu aslında Kİ oranını veriyordu. Esasında kütüphanemizde 1960’ların ortalarından beri kullanıcıya anlamlılık değerlendirmesi yaptırıldığını hatırlıyorum. Taramaların başarılı olma derecesi bu yolla saptanabiliyordu. Bizler de, aynı şekilde, o yıllarda bölümünde yaptığımız taramaların başarı düzeyini -Kİ oranını bilmiyor olsak da- bu yolla belirleyebiliyorduk. Sonuçta, biz anlamlı bulunan makale kimliklerinin işaretlendiği listeyi ele alıp kimliklerde belirtilen dergilerin kütüphane kontrolünü yaptıktan sonra listeyi dergi deposu görevlilerine iletir, işaretlenmiş anlamlı kimliklerde belirtilen dergilerin cilt veya sayılarının kullanıcı için depodan çıkartılmasını sağlardık.

Bu işle ilgili kısmın sonuna, Tıp ve sağlık bilimleri konularıyla ilgili literatür taraması etkinliği hakkındaki görüşümü eklemeyi geçemeyeceğim; bugün genelde bu alanlarla ilgili literatür taramaları, bilgiye gereksinme duyan doktor ve sağlık bilimcilerinin kendileri tarafından veri tabanlarından yapılmaktadır. Zamanlarının kıt olduğunu, sağlığa yönelik çok önemli sorumluluklar taşıdıklarını bildiğimiz bu kişilerin taramalarını kendilerinin

yapmalarının ne derecede doğru olduğu tartışma konusudur. Daha önce değindiklerimizden anlaşılacağı üzere, tarama işinin çok yönlü ayrıntılarının üzerinde durmalarını, tarama sürecinin gerektirdiği bilgi ve becerileri layıkıyla edinip geliştirmelerini onlardan beklememiz doğru olmaz. Kaldı ki elektronik taramalarda, ek olarak başka değişkenler de işin içine girmektedir. Bazen tıp ve sağlık bilimleri alanlarının mensubu olan kullanıcılar kütüphanecilerin kendileri için bibliyografik veri tabanlarını tarayarak konularıyla ilgili tarama yapmalarını isterler ki kanımca doğru olan yol budur. Tıp ve sağlık bilimleriyle ilgili taramaların en iyi şekilde, yetişmiş ve deneyimli tıp danışma kütüphanecileri tarafından yapıldığı takdirde başarılı olacağı, onların çok daha isabetli ve anlamlı sonuçlara erişirebilecekleri görüşündeyim. Kütüphanecilerin de kullanıcıları için bu tip taramaları yapma aşamasında belirttiğimiz hususları kesinlikle göz önünde bulundurmaları, özellikle bilgisayar başında istekte bulunulan terimleri aceleyle tuşlayıp taramaya hemen başlayıvermenin kolaylığına kaçmamaları, tarama stratejisi oluşturma aşamasına yeterli zaman ayırma yoluna gitmeleri gerektiğini, elektronik taramaların ülkemizde başlatıldığı yıllardan beri düşünürüm.

- *İsteyen kullanıcılarımızı CISDC hizmetlerinden yararlandırmak üzere ilgili merkezle bu kullanıcılarımız arasında aracılık yapılması.*

ABD Ulusal Kanser Enstitüsü (National Cancer Institute - NCI) ile İngiliz Ulusal Kütüphanesi'nin (British Library - BL) ortak çabalarıyla yürütülen CISDC hizmetleri, gelişmekte olan ülkeler için kanser bilgisi vermek ve son kanser literatürünün basılı özetlerini ve listelerini bilgisayar çıktısı olarak istek sahiplerine ulaştırmak amacını taşıyordu. 1979'da kütüphanemiz, kullanıcılarımızın bu hizmetten yararlanabilmesi için çaba göstermiş, hizmeti yürüten merkezle kullanıcılar arasında aracılık yapma görevi bölümümüze verilmişti. Tarama yaptırmak isteyen kullanıcılarımız elimizde bulunan merkezin orijinal tarama istek formunu dolduruyor, biz de formu kullanıcılarımız adına merkeze gönderiyorduk. Merkezde yapılan tarama sonucu elde edilen basılı listeler bölümümüz aracılığıyla istek sahibine iletiliyordu. Ayrıca kullanıcıların listede kimliği bulunan, ancak kütüphanemizde olmayan dergi makalelerinden beşinin fotokopilerini ücretsiz getirme hakları vardı. Aracı olduğumuz bu hizmetlerden yararlandığımız bazı kullanıcılarımızın bize teşekkür ve takdirlerini ilettiklerini hatırlıyorum. Bölümde esasen benim üstlendiğim bu görev, dikkatli bir izleme sürecini gerektiriyordu. Gerçi kanser konulu literatür taramalarını bizler de yapabiliriz, ancak söz konusu merkezde yapılan taramalar bilgisayara dayalıydı, kısa sürede bitiriliyordu. Ayrıca taramaları yapanların belki bizlerden daha üstün bilgi-becerileri, daha uzmanca yaklaşımları vardı. Kütüphanecinin asıl görevinin kullanıcıların bilgi gereksinimleri ile bu gereksinimleri karşılayacak bilgi kaynaklarını birleştirmek, çakıştırmak üzere aracılık yapmak olduğunu düşünerek bu aracılık görevimi memnuniyetle üstlenmiş ve sürdürmüştüm.

- *İstek üzerine yurtdışından makale fotokopilerinin getirilmesi.*

Bütün bölüm elemanları tarafından yapılan bu iş, doktor ve sağlık alanlarında görevli profesyonellerin bölümümüzde bir makale istek formunu doldurmasıyla başlıyor, kütüphanemizde bulunmadığından emin olduğumuz makale isteklerini getirtmek için özellikle İngiliz Ulusal Kütüphanesi Belge Sağlama Merkezi'ne, (British Library Document Supply Centre - BLDSC) başvurmamızla sürüyordu. İstenenlerin bu merkezden gelmesi zaman alıyor, istek sahipleri gelmelerini sabırsızlıkla bekliyorlardı. Makale fotokopisi gelince kendilerine haber verilip hemen gelip almaları sağlanıyordu. Bu işin sonradan Ödünç Verme Bölümü tarafından yapıldığını hatırlıyorum.

▪ *Danışma kaynakları raflarının okunması.*

Bölüm elemanları olarak danışma raflarını bölüştüştük. Ben kalın ciltli *Chemical Abstracts*'ların bulunduğu rafları haftada bir kez okuyordum. Okuduktan sonra bazen çok tozlanan ciltlerin tozunu nemli bir bezle aldırırdım. Bu işlem bana bir anımı hatırlattı; bir gün temizlik görevlisi Ömer'e toz aldırırken, Ömer ağır bir *Chemical Abstracts* cildini, bezini ıslatmak için kullandığı yerdeki su dolu kovaya düşürdü. Aniden oluveren kötü bir kazaydı. Değerli *Chemical Abstracts* cildinin ıslanan sayfaları birbirine yapışacak, cilt artık kullanılamayacaktı. Cildi kurtarmanın tek yolu, her sayfanın arasına pelür kâğıtları yerleştirip kurummasını beklemektir. Bölüm arkadaşlarımla bu işi yaparak cildi kurtarmıştık. Aslında bu işe alıştık. Daha önce dergi son sayı rafları yukarılarından akan bol suyla ıslanmış, dergiler sırlıklam olmuştu. Arkadaşlarımızla birlikte aynı usulü uygulayarak dergileri kullanılır hale getirmiştik. Kütüphaneler her zaman böyle tatsız durumlarla karşılaşabiliyor. Nitekim daha sonra Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde çalışırken de dergi salonunu su basınca, dergileri aynı şekilde kurtarmak gerekecekti.

Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü'nde olduğu gibi, Tıp Danışma Bölümü'nde de Hacettepe Üniversitesi ve DTCF'nin Kütüphanecilik Bölümü lisans öğrencilerine staj yaptırıyorduk. Kütüphanemizde stajyerlere çok önem verilirdi. Hatırladığım kadarıyla, stajyerlerin son geldiği bölüm Danışma Bölümü'ydi. Özenle düzenlediğimiz staj programları doğrultusunda bölüm elemanları yaptıkları işler hakkında öğrencileri bilgilendiriyor, işlerini kontrolleri altında yaptırıyorlardı. Ben stajyer gruplarına bölümde yapılan işler hakkında genel bir bilgi verip yaptığım işlerde çalıştırdım. Özellikle dizin ve öz dergilerimizin düzenleri, çeşitli özellikleri, kullanımlarını anlatıp bunları kendilerinin kullanmalarını sağlıyor ve belli konularda tarama yapmalarını istiyordum. Yaptıklarını kontrol edip hatalarını gösteriyordum. Stajyerlerin çoğuyla aramızda kurduğumuz sıcak ilişkiler yıllar geçtikten sonra bile hatırlanacaktı. Staj programları Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde de benzer şekilde yıllarca uygulanmıştır. Daha sonra bu kütüphanenin yöneticisi olduğum yıllarda da başarıyla sürdürülmüştür.

Tıp Danışma Bölümü'nde çalıştığım on yıl içinde, işlerime ek olarak çeşitli envanter, raf kaydırma, kitap-dergi taşıma işlerine de girdim. Ağır ve tozlu işlere girmekten çekinmezdim. Bazı kütüphanecilere ya bu tür işler zor geliyordu, ya da toza karşı alerjileri vardı. Bense tozlu kitapların kokusundan hoşlanırdım. Yıllar sonra DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyesiye, zamanın dekanı tarafından fakülte kütüphanesinin kitap deposunun düzenlenmesi ve buradaki kitaplara erişimin sağlanması işine danışmanlık yapmak üzere görevlendirildiğimde, sık sık çalıştığım depoda tozlu kitapların kokusunu ne kadar özlediğimi fark ettim.

Tıp Danışma Bölümü'nde çalışırken, uzman kadrosuna atanmış olmam beni sevindirmişti. Bildiğim kadarıyla, Türkiye'de üniversite kütüphanecilerinin yasa gereğince uzman kadrolarına atanmaları rahmetli İlhan Kum hocamızın uzun süren çabaları sonucunda gerçekleşmiştir. 1977'de Sezen Tan ve ben uzman kadrosuna ilk atanan üniversite kütüphanecileri olmuşuk.

Bölümde çalışırken bir yandan da yüksek lisans tezimi tamamlamak için çaba harcıyordum. Nihayet 1978'de "Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri'nde Hastalara Kütüphane Hizmetlerinin Verilmesi" başlıklı tezimi bitirerek üniversitemizin Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi'nden (MESEF) Kütüphanecilik Dalında Bilim Uzmanlığı Diplomasını aldım. 1979'un Kütüphane Haftası etkinlikleri kapsamında tez konumuyla ilgili bir konferans vermiştim. Milli Kütüphane'nin eski binasındaki küçük salonda verdiğim bu konferansa katılan ve o zaman TKD'nin başkanlığını yapmakta olan Necmeddin Sefercioğlu hocam, konferans metnimi makale haline getirmemi, makalenin dernek bülteninde basılabileceğini söyledi. Aynı yıl *TKDB*'nin birbirini izleyen iki sayısında konuyla ilgili iki makalem yayımlandı.

1983'ün ocak ayında İngiliz Kültür Heyeti'nin tıp kütüphanecileri için düzenlediği bir haftalık bir çalışma turuna katılmak üzere İngiltere'ye gitme olanağı çıktığında, halâ bölümde çalışmaktaydım. Beş Türk tıp kütüphanecisinden oluşan bir grup olarak katıldığımız tur süresinde Gülbün Baydur'la çeşitli tıp ve sağlık kuruluşlarının kütüphanelerini gezip tıp ve sağlık bilimleri kütüphaneciliği alanındaki son gelişmeleri görerek bilgilenmekten memnun kalmıştık. Leeds yakınlarındaki BLDSC'ı gezdiğimizde, kütüphanemiz dâhil olmak üzere, dünyanın birçok ülkesindeki kütüphane ve kurumlara makale fotokopisi gönderen bu merkezin büyüklüğü ve dinamik yapısından etkilenmişim. 1970'de Londra'dayken staj yaptığım tıp kütüphanesinin yöneticisi Mrs. Pickens'la gezimiz sırasında tekrar karşılaşmamız hoş olmuştu. Kendisi Gülbün'le ikimizi evine akşam yemeğine davet etmişti.

Bölümde çalıştığım on yıl mesleğimin tadını çıkardığım yıllardır. O dönemde biz beş şef (Sezen Tan, Hansın Tunçkanat, Filiz Önder (Dener), Meral Öztürk ve ben) Yöneticimiz Yıldız Arman başkanlığında yapılan şef toplantılarında sorunlarımıza çözümler bulmak üzere tartışır, görüşlerimizi açıkça ifade ederdik. Katılımcı bir yönetim anlayışı vardı. Uzun yıllar boyunca alıştığım çalışma yerinin havasını daha yıllarca soluyacağımı düşünürken, meslek hayatım bambaşka boyutlara taşındı.

1985 yazında Üniversitemizin Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Yıldız Arman, Beytepe Kampüsü Kütüphanesi müdiresi Ayşen Atlıoğlu'nun yakında emekli olacağını söyleyerek, bu kütüphanenin yöneticisi olmamı önerdi. 19 yıl boyunca çalıştığım, çok bağlı olduğum kütüphanemden ayrılma düşüncesi beni çok üzse de, sonunda önerilen görevi kabul ettim. Danışma Bölümü şefliği görevini Sema Tutumel devraldı.

Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde Yöneticilik Deneyimi ve Doktora Eğitimi (1985-1992)

1985 yazında Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nin yöneticisi olduğumda, yakında emekliliğe ayrılacak olan rahmetli arkadaşım Ayşen Atlıoğlu'dan görevi devraldım. Ayşen sabırla bilgi veriyor, on yıllık yöneticilik uygulamalarını anlatıyordu. Önce birlikte, her bir bölüm için bölüm şefi ve çalışanlarının katıldığı toplantılar düzenledik. Bu toplantılarda aktarılan bilgidен, bölümlerde Hacettepe'deki uygulamamızın devam ettirildiğini, ancak çalışmaların Beytepe'ye özgü yönleri olduğu dikkatimi çekti. Dikkatimi çeken başka bir şey de, dört katlı bağımsız kütüphane binasında, yönetim birimi, şef odaları ve diğer odaların, ayrıca okuma salonları, kitap-dergi raflarının bulunduğu alanlar ve ana bölümlerin Hacettepe'de alışmadığım kadar geniş olmasıydı.

Personele gelince; çalışanlardan sadece yönetici sekreteri Levent Dizer'i Hacettepe'den tanıyordum. Geriye kalanlarla yeni tanışmıştım. Ayşen kütüphaneden ayrıldıktan sonra, yöneticiliğe adım atarken her gün benim için yeni olan durumlarla karşılaşıyordum. Bu dönemde yakın iş arkadaşlarım Danışma Bölümü şefi Nazan Uçak, Kataloglama Bölümü şefi Ali Adımcı, Ödünç Verme Bölümü şefi Hüseyin Gölalmış, Süreli Yayınlar Bölümü şefi Gülnur Yakan gibi benden genç kütüphanecilerdi. Eski arkadaşım Adile Günden YÖK Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi'nde görevlendirildiği için kütüphanemize haftada bir ya da iki gün gelebiliyor, Sağlama Bölümü şefi olarak işlerini yürütüyordu. Hacettepe'de yıllardır alışık olduğumuz, günde iki kez katıldığımız 15-20 dakikalık çay saatleri bu kütüphanede de aynen devam ediyordu. Kütüphanenin en üst katındaki geniş ve aydınlık çay salonunda buluşup sohbet ediyorduk. Genellikle Hacettepe Kütüphanesi'ndeki arkadaşlarımızı da davet ettiğimiz yılbaşı çayları da düzenledik. Kütüphanede arada bir düzenlediğimiz özel öğle yemekleri yine çay salonunda yenirdi. Özellikle bu sosyal ilişkiler sayesinde personeli daha yakından tanıma fırsatı buluyordum. Benden genç olan saygılı çalışanlarla ilişkilerim giderek güçleniyordu. Onların işleri ve diğer çalışanlarla ilişkileri hakkındaki sorunlarını şefleriyle konuşarak halletmelerini ister, bana iletmek istedikleri bir şey olduğu takdirde, bunu da şefleri aracılığıyla iletmelerini tercih ederdim. Çalışanlar genel olarak, kendi işlerine ek olarak raf kaydırma ve kitap-dergi gruplarını taşıma gibi işleri yüksünmeden yapan çalışkan elemanlardı, büyük

kütüphane binasının ve kitap-dergi raflarının temizliğinden sorumlu dört çalışandan üçü de çok gayretliydi. Benimle ve personelle ilişkileri iyi olan bu çalışanlar, temizlik, taşıma ve postacılık vb. işlerinde önemli bir destek sağlıyorlardı.

Belirli aralıklarla yaptığım şef toplantılarında, sorunların dile getirildiği, çözüm önerilerinin sunulduğu, birlikte çözüm yollarının arandığı, görüşlerin tartışıldığı rahat bir atmosferin hâkim olmasını istiyor, şef olduğum günlerde yöneticim Yıldız Arman'dan gördüğüm gibi, kararların genellikle ortaklaşa alındığı katılımcı bir yönetim anlayışını benimsiyordum. Bununla beraber her zaman son ve kesin kararımı bildirirdim. Bu dönemde sorunları çözerken en yakın yardımcım Nazan Uçak'ın büyük desteğini görüyordum. Kütüphaneyi birçok yönüyle iyi tanıyan ve değerlendiren bu çalışkan arkadaşımın mantıklı yaklaşımları bana güç ve moral veriyor, yöneticiliği daha etkin biçimde yapmamı sağlıyordu. Bu arada, gayretli ve iş bitirici bir kişiliğe sahip olan Ali Adımcı'nın ve sonraki yıllarda kütüphanemizde çalışmaya başlayan genç kütüphaneci arkadaşlarım Sanem Uyan ve Murat Budak'ın da yakın desteklerini unutmadığımı belirtmek isterim.

Şefler ve çalışanlarla kurduğum iyi ilişkilere rağmen, kütüphanede yöneticilik yaptığım yedi yılının pek kolay geçtiğini söyleyemem. Otuz kadar personelin çalıştığı bir kütüphaneyi bütün iş ve hizmetleriyle ahenk içinde ve etkin bir şekilde yönetebilmek için çaba harcıyordum. Bazı yönetim işleri daire başkanlığımızın kararları doğrultusunda yürütülüyordu. Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, üniversitenin bütün kütüphanelerinin uyum içinde ve etkin bir şekilde yönetilmesinden sorumlu olan üst merciydi. Bazen de kütüphane şube müdürü olarak, bağımsız kararlar alabiliyordum. Hem daire başkanımız Yıldız Arman'la, hem de ve o emekli olduktan sonra yerine geçen Sezen Tan'la birbirimizi sık sık ziyaret ederek uyumlu bir şekilde çalışırdık. Bu iki emekli daire başkanıyla halâ yakın arkadaşlık ilişkilerimizi sürdürüyoruz.

Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde yöneticiyken, kütüphane binasının çeşitli sorunlarıyla sürekli ilgilenmek zorunda olmam, beni mesleğimin gereğini yerine getirmekten biraz alıkoymuştu. Binayla ilgili sorunlar yumağı, aslında 1970'lerde kendini göstermeye başlamıştı. Daha 1970'lerde Hacettepe'de Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü'nün şefi olarak çalışırken, yöneticimin ileride inşa edilecek olan Beytepe Kampüsü Kütüphanesi binasının kataloglama bölümü üzerinde bir çalışma yapıp bölümün basit bir planını çizmemi istediğini anımsıyorum. Aynı şey bütün bölüm şeflerinden istenmiş, şefler olarak hepimiz kütüphane mimarisi temel kitaplarından yararlanarak kendi bölümlerimizin yeni binada nasıl konumlandırılacağı ve işlevsel olarak nasıl tasarlanacağı üzerinde çalışmış, hazırladığımız basit planları yöneticimize sunmuştuk. Ayrıca kütüphanemizin alt katındaki çay salonunda bir grup mimarla birkaç toplantı yapmış, bu toplantılarda Beytepe Kampüsü Kütüphanesi için hazırlanacak mimari planda yer almasını istediğimiz, işlevsel olarak önemli bulduğumuz hususları ve nelere dikkat edilmesi gerektiği hakkındaki görüşlerimizi dile getirmiştik. Yöneticimizin, hazırladığı kütüphane binası planı üzerinden mimarlara bilgi verdiğini de hatırlar gibiyim. Söz konusu toplantılardan bir süre sonra, görüşlerimizin pek dikkate alınmayarak binanın tasarlandığını, yanlış hatırlamıyorsam mimar Sabih Bey'in bu konuda kendine göre çalıştığını duyduk. Mimar sadece kütüphanenin giriş katı için belirttiklerimizi hesaba katmış olabilirdi. Anımsadığım kadarıyla, Beytepe'de merkezi kütüphanenin inşaatı 1977'de tamamlandı ve aynı yıl kütüphane, yönetici Ayşen Atlıoğlu, kütüphaneciler ve diğer çalışanların çabalarıyla geçici mekânından yeni binasına taşındı. Hacettepe'de yıllardır merkezi bir kütüphane binasının özlemine çeken bizler, Beytepe'de böyle bir kütüphane binası yapıldığı için sevindik. Ancak binanın kütüphane olarak işlevselliği tartışılır düzeydeydi. Mimar Sabih Bey'in ABD'de Harvard Üniversitesi'nde bulunan bir yazma eserler kütüphanesinin mimarisinden esinlenerek bu binayı tasarladığı söylenirdi. Bu nedenle dört katlı binanın üçüncü katına hiç pencere açılmamış, pencerelerin olması gereken yere 104 kare/ küçük çalışma odası yerleştirilmişti. (Herhalde orijinal bina yazma eserleri korumak ve onlardan yararlanmak için gerekli koşulları göz önüne almıştı). Ayrıca bu kata kalorifer sistemi de konmamıştı. Yönetici

olduğum yıllarda, söz konusu kareler yukarılarından gelen kuş pislikleriyle doluyor, her gün temizlenmeleri gerekiyordu. 1980'lerin sonlarına doğru bu kata çepeçevre yerleştirilen karelerin iptal edilerek, yerlerine pencere açılması görüşü gündeme geldi. Rektör ve rektör yardımcılar, üniversitenin genel sekreter yardımcısı ve mimarlar işin içine girdi. Rektör ve bir grup üniversite yöneticisiyle birlikte bu kata çıkıp gezdiğimi ve pencere açılmasıyla ilgili görüşlerini dinlediğimi hatırlıyorum. Daire başkanımız Yıldız Arman'la kata ait mevcut mimari planlar üzerinde çalışıp kendi görüşlerimize uygun, pencereli bir plan hazırladığımız da hatırimda kalmış. O günlerde bazen kampüsteki mimarlarla da çalışıyordum. Şahsen pencerelerin açılması için kütüphaneye inşaatın girmesini istemiyor, bu işin gerçek işlerimizi aksatacağını düşünüyordum. Pencereler en baştan kütüphane tasarlanıp yapılırken düşünülecekti, bence artık geçti. Ancak Adile arkadaşım da dâhil olmak üzere bazı kütüphanecilerimiz pencerelerin açılmasına taraftardı, yöneticimiz de bu işe pek karşı değildi. Ben de tabii ki verilecek karara uyacaktım. Sonuçta orada çalıştığım dönem içinde bu kata pencere açılmadı. Bu iş için harcanan zaman ve çaba boşa gitmişti. Kütüphanede halâ çalışmakta olan Güler arkadaşımın öğrendiğime göre, kütüphanenin üçüncü katının Ankara'ya bakan yüzünde 2011 veya 2012'de pencereler açılmış, mevcut kareler de korunmuştu. Beytepe Kampüsü Kütüphanesi binası, çalıştığım yıllardan epey sonra esaslı bir tadilata tabi tutularak her şeyiyle yenilenmişti ki gördüğüm zaman çok beğenmiştim.

Bina birçok açıdan sorunluymuştu. Bir kere kütüphanenin en alt katındaki, öğrencilerin kendi kitaplarıyla çalışmaları için ayrılan büyük salonun asma tavanı birdenbire ses çıkararak eğrilmiş, çalışmakta olanların üstüne düşme tehlikesi yaşanmıştı. Kütüphanenin çeşitli alanlarının asma tavanları ara sıra eğrilir, bu duruma hemen çözüm bulmak gerekirdi. Bunları onartmak için Teknik Bakım müdürüyle görüşüp T şeklindeki büyük demir desteklerin tavanla yer arasına yerleştirilmesini sağlıyor, böylece tavan çökmesi tehlikesine geçici bir çözüm bulmuş oluyordum. Kütüphanenin asma tavanlarının yenilenmesi için yaptığım öneriler ödenek olmadığı gerekçesiyle reddediliyordu. Sonraki yıllarda kütüphane binası tadilatı sırasında bütün katlardaki asma tavanların yepyeni olduğunu gördüğümde memnun olmuşum. Kütüphanedeki yangın tehlikesi de ayrı bir sorundu. Yangın cihazlarını yeniletiyor veya sürekli kontrol ettiriyordum. Kampüsün kıdemli ve deneyimli yöneticilerinden biri, kütüphanede olabilecek kazalardan yönetici olarak sorumlu tutulmamam için üst idari makamlara, gördüğüm aksaklıkları, bunların çaresine bakılması isteğimi yazıyla bildirmem tavsiyesinde bulunmuştu. Bu doğrultuda sık sık üst makamlara yazı yazar olmuşum. Başka bir sorun da, binada mevcut olan asansörün kullanılmamasıydı. Bina zemininin suyla dolu olması, elektrik çarpması ve yangın tehlikesi doğuracağı için, tedbir olarak asansörün çalıştırılmaması gerektiği söylenmişti. Binaya taşınıldığından beri söz konusu olan bu durum, personelin katlar arasında hızla hareket etmesini, asıl önemlisi katlar arası taşıma işlerinin kolayca yapılmasını engelliyordu. Özellikle temizlik görevlileri taşıma işlerini yaparken çok yoruluyorlardı. Diğer taraftan, soğuğu meşhur olan Beytepe'de, kış günlerinde kütüphane de çok soğuk olurdu. Hele kaloriferler yanmıyorsa eziyet çeker, eldiven takarak çalışırdık. Böyle dönemlerde soğuk nöbeti adı verilen nöbetler koyar, çalışanların gınaşırı işe gelmesini sağlardım. Soğuk nöbetlerinin konması, personelin öteden beri alışık olduğu bir uygulamaydı. Bir kere kütüphanedeki soğuk ortamın bina girişinin önündeki dış alanda toprak altında bulunan ve binanın ısıtılmasını sağlayan sistemin arızalanmasından ileri geldiğini, arızanın giderilmesi için önce toprağın kepçe denilen araçla kazılması gerektiğini öğrenmiştik. Ancak Teknik Bakım Müdürlüğü kepçeyi sağlayamıyordu. Bu süreçte sorunla ilgilenen daire başkanımız Sezen Tan ve Nazan Uçak'la ne kadar uğraşıp yorulduğumuzu ve sıkıldığımızı hatırlıyorum. Sonuçta Beytepe yakınlarındaki Köy Hizmetleri Araştırma Merkezi'nde çalışmakta olan rahmetli eşim Mehmet Alkan, merkezin kepçesinin kütüphanenin önüne getirilmesini sağlamış, hatta kepçe aracına kendi arabasıyla nezaret etmiş, bu sayede kepçeyle toprak kazılıp sistemin arızası giderilmiş, kütüphanenin ısınma sorunu çözülmüştü. Yukarıda değinilenler binayla ilgili sorunların sadece bazılarıdır.

Bina sorunlarını bir yana bırakıp, işlerimi bir miktar aksatabilen diğer birkaç soruna geçecek olursam bunlar arasında Genel Sekreterlik Makamı'nın beni kampus içinde suç sayılabilecek bazı olaylarla ilgili birtakım zaman alıcı soruşturmalar yapmakla görevlendirmesi, kütüphane ve işlemleriyle ilgili bürokratik engelleri aşmak üzere zaman ve çaba harcama gerekliliği, bazı kütüphane çalışanlarının kullanıcılara, bazı kullanıcıların da çalışanlara karşı gösterdikleri olumsuz davranışlarla tatsız olaylara neden olmaları üzerine olayla ilgilenme zorunluluğu gibileri vardı. Unutamadığım ve bir hayli zaman ve çaba kaybına neden olan bir olay da, masamın kilitli çekmecesinden, ödünç aldığı kitapları zamanında Ödünç Verme Bölümü'ne iade etmeyen kullanıcılardan aldığımız ceza parasının çalınmış olmasıydı. Parayı çalanın bulunmasını istemiş, bu amaçla Kampüsümüzün Güvenlik Birimi yöneticisine başvurmuştum. Birimdeki görevliler olaya el koymuş, odama gelip beni dinlemişlerdi. Daha sonra hakkımda soruşturma açılması kararlaştırıldı; çünkü miktarı oldukça fazla olan bu parayı cebime atmadığının bir kanıtı yoktu. Soruşturmayı önceden tanıdığım bir müdürün yapması, soruşturma sonucunda işin idari mahkemeye gitmesi, mahkemeden gelen kayıtlarda adımın başına "sanık" sözcüğünün yazılmış olması çok inciticiydi. Sonuçta, birkaç yıl süren mahkemede suçsuz olduğuma karar verildi. Parayı, çalışmasından ve davranışlarından memnun olmadığım bir temizlik görevlisinin çaldığı da ortaya çıktı. Ancak bu çalışan, fakir bir aile babası olduğu gerekçesiyle affedildi. Oysa bazı deneyimli kişiler, çalınan parayı cebimden karşılayarak hemen yerine koymamın ve başka bir girişimde bulunmamamın daha doğru olacağı hususunda beni uyarılmışlardı. Onları dinlememiş, ısrarla hırsızın bulunmasını istemiştım. Bu iş için harcadığımız zaman ve çabanın boşa gideceğini, suçlunun bulunsa bile affedileceğini önceden bilmiş olsaydım, yapılan uyarıları dinlerdim.

Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde yöneticiyken yaşadığım bazı tatsız durumları kampüs içindeki yönetici ve akademisyenlerle kurduğum güzel ilişkiler unutturuyordu. Kütüphanedeki görevime ilk başladığımda, Ayşen Atlıoğlu beni çeşitli birimlerin yöneticileri ve daire başkanlarıyla tanıştırmıştı. Sonradan onlarla çeşitli iş ilişkilerimiz ve kampüste sık sık düzenlenen yemeklerde, yılbaşı kokteyllerinde birlikte olmamız sayesinde daha çok kaynaştım. Hanım yöneticilerle 1980'lerin sonlarında kurduğumuz grubumuz halâ ayda bir toplanıyor. Yıldız Arman ve Sezen Tan'ın da dâhil olduğu grubumuzda, rahmetli Ayşen Atlıoğlu ve Adile Günden'in eksikliği hissedilmekte. O zaman Beytepe Kampüsü'nün idari kesimini oluşturan yöneticilerin yanı sıra, akademik kesimin mensuplarıyla da tanışmış, onlarla iyi ilişkiler kurmuştum; fakülte dekanları, bölüm ve anabilin dalı başkanları, öğretim üyelerinin büyük bir kısmıyla sürekli ilişki içindeydim. Kütüphanecilerimiz ve diğer çalışanlarımızın çoğu da idari ve akademik kesim mensuplarına yakındı. Zaman zaman yöneticileri, dekan ve öğretim üyelerini davet ettiğimiz çay, kokteyl gibi sosyal etkinliklerimiz olurdu. Bu etkinlikleri düzenlemekteki esas amacımız kişilerin kütüphanemize yakınlık duymalarını sağlamak, onlara kaynak ve hizmetlerimiz hakkında bilgi vermektir. Bir kere, daire başkanımız Sezen Tan'ın isteği doğrultusunda, kampüsteki dekan ve onlara bağlı bölüm ve anabilim dallarının başkanlarından oluşan farklı grupları farklı zamanlarda kütüphaneye davet ederek, kütüphaneyi, hizmetleri ve konularıyla ilgili kaynakları, özellikle araştırmaları için tarayabilecekleri dizin ve öz dergilerini vb. tanıttığımız toplantılar düzenlemiştik. Kütüphanenin çay salonunda yapılan bu toplantılarda sunulacak bilgileri epeyce zaman harcayarak özenle hazırlamıştık. Katılanlar toplantıların yararlı olduğunu belirtmişler, biz de onların dikkatini kütüphane üzerine çektiğimiz için mutlu olmuştuk.

Diğer taraftan, yeri kütüphanemize çok yakın olan Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü'nün hocalarından İlhan Kum, Nilüfer Tuncer ve İrfan Çakın'la sık sık görüşüyordum. Yakın arkadaşlarım Dilek Köprülü ve Gülbün Baydur da bölümde hocaydılar. Onlarla ve 1972'den beri tanıdığım, iş yaşamımda yakın desteğini gördüğüm Tülin Sağlamtunç hocayla her fırsatta beraber olmak beni mutlu ediyordu. Dilek'le ikimizi bölümde doktora yapmaya teşvik eden Tülin hoca olmuştur.

1980'lerin sonlarına doğru Dilek'le beraber bölümde doktora eğitimi almaya başladık. Hocalarımız arasında İlhan Kum ve Nilüfer Tuncer vardı. Doktora arkadaşlarımızdan biri de Yaşar Tonta'ydı. Nilüfer hocadan aldığımız bir doktora dersi için yaptığım iki ödev halâ hatırımdadır; iyi olmaları için zaman harcayarak uğraştığım ödevlerden biri, bilgisayara dayalı kataloglama, diğeri de Farabi'nin bilim alanlarını ve konularını sınıflandırması hakkındaydı. Derslerle kütüphane yöneticiliği işini birlikte yürütmek biraz zor gelse de, yeni bilgiler edinmekten, meslek yaşamımın eğitimle renklenmesinden ve desteklenmesinden memnundum. Sonunda doktora tezi hazırlama aşamasına geldik. Literatür taramalarıyla ilgili bir tez yapmak istiyordum. O dönemde CD-ROM taramaları hem Hacettepe, hem Beytepe kütüphanelerinde danışma kütüphanecileri tarafından yapılmaya başlanmıştı. Bir yandan da geleneksel taramalar sürdürülmekteydi. Hangi tarama tekniğinin daha anlamlı kimliklere ulaştırdığı merak konusuydu. Sonunda, Nilüfer hocanın da teşvikiyle, "Bilgi Tarama Hizmetleri: Geleneksel ve Bilgisayara Dayalı Tarama Tekniklerinin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi" başlıklı bir tez yapmaya karar verdim. Tıp konulu CD-ROM taramalarını ve geleneksel taramaları kendim yapıp iki tekniğin eritirdiği kimlikleri karşılaştırarak değerlendirecek ve bulgulara ulaşacaktım. Hacettepe'de Tıp Danışma Bölümü şefiyken on yıl süreyle tıp ve sağlık konulu literatür taramaları yapmaya alışkın olmanın verdiği rahatlıkla ve yine tez danışmanım olan Nilüfer hocanın dikkatli rehberliği sayesinde tez çalışmamı ilerletiyordum. Kütüphane yöneticiliğim sırasında başladığım doktora tezi, öncelikli işimin yöneticilik olduğunu unutmadan yapılması gereken bir çalışmaydı. Burada şunu da belirtmek isterim ki, eğer amirim olan Hacettepe Üniversitesi'nin kütüphane yöneticilerinin desteği olmasaydı, ne yüksek lisans, ne de doktora eğitimi alabilirdim. Bana bu eğitim programlarına ve Sürekli Mesleki Eğitim (SME) etkinliklerine katılma, konferans verme, yayın yapma olanağını tanıdıkları için kendilerine her zaman minnet duymuşumdur.

Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde yöneticiyken, daire başkanımız Sezen Tan'ın teşvikiyle 1990 mayısında gittiğim üç Avrupa ülkesini içine alan mesleki geziyi unutamam. Bana bu gezi olanağını sağlayan Sezen arkadaşşıma gerçekten teşekkür borçluyum. Önce, Gazi Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Oya Fişekçi ile beraber Brüksel'de Avrupa Sağlık Kurumları Kütüphanecileri Derneği'nin (European Association of Health Institutions Libraries - EAHIL) düzenlediği tıp kütüphaneciliği sempozyumuna katıldık. Güncel tıp kütüphaneciliği uygulamalarıyla ilgili bildirilerin çoğunun tıp alanında CD-ROM taramaları hakkında olduğunu hatırlıyorum. Verilen bilgiler benim için yeni ve yararlıydı. Bu sempozyumdan bir iki gün sonra, Brüksel'de Nilüfer Tuncer, Phyllis Erdoğan, Filiz Çermen gibi meslektaşlarımızla buluşarak hep birlikte daha genel kapsamlı, kütüphanelerde bilgisayar uygulamalarıyla ilgili paralel oturumlu, büyük bir kongrenin katılımcıları arasında yer aldık. Sonra beraberce İngiltere'ye geçip üniversitelerimizin diğeri Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlarıyla buluşarak Londra ve başka şehirlerdeki önemli kütüphane ve kurumları gezdik. British Library ve BLDSC'ı tekrar gezmekten memnun kalmıştım. Bizim için planlanıp düzenlenen İngiltere turu kapsamındaki etkinlikler, güncel gelişmeleri öğrenmemiz açısından çok yararlı olmuştu. Grubumuzun en son durağı Hollanda idi. Amsterdam ve diğeri şehirlerdeki bazı mesleki uygulamaları görmüştük.

Kütüphane yöneticiliği yaptığım dönemde, Milli Kütüphane'nin büyük salonunda, yöneticilerim ve meslektaşlarımın da katıldığı bir konferans vermiştim. Başlığı "Üniversite Kütüphanesi Sisteminde Kütüphaneci-Kullanıcı Etkileşimi" idi. Sonradan makale haline getirdiğim bu konferansın içeriği *TKDB*'nde 1992'de yayımlandı.

Bu dönemde ilk hocalık deneyimimi de yaşadım. Hacettepe Tıp Merkezi'ndeki Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü öğrencilerine haftada dört saat tıp kütüphaneciliği dersi vermekle görevlendirildim. Sıklıkla Beytepe'den Hacettepe'ye gitmemi gerektirse de bu dersleri vermek bana zevkli gelirdi. Dersleri verdiğim dönemde, DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nde öğrenciyken tanıştığım bölüm arkadaşım Adil

Artukoğlu da tıbbi dokümantasyon alanının uzmanı olarak bölümde ders veriyordu ve bölümün başkanıydı. 1992’de DTCF Kütüphanecilik Bölümü’ne öğretim görevlisi olarak geçtiğim zaman, Ankara Üniversitesi’nin muadil Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’nda tıp kütüphaneciliği dersinin yanında tıbbi dokümantasyon dersini de vermekle görevlendirilmiştim. Bu dersi iyi verebilmek için Adil beyin bilgisine başvurmuştum. Her zaman yardım ve desteğini esirgemeyen Adil beyden konuyla ilgili çok şey öğrenmiş, onun sayesinde Uluslararası Hastalıkları Sınıflandırma Sistemi’ni (International Classification of Diseases – ICD) ve renkli dosyalama sistemini tanımış, bunları öğrenerek dersimde öğretmiştim. Bu vesileyle, 2017 Şubatında yitirdiğimiz değerli insan Adil Artukoğlu’yu saygı ve rahmetle anmak isterim.

1990’ların başlarında daire başkanımız Sezen Tan emekliye ayrıldı. Yeni daire başkanımız Hansın Tunçkanat’la Beytepe Kütüphanesi yöneticisi olarak bir yıl kadar çalıştım. O zamana kadar meslek yaşamımla lisansüstü eğitimi birlikte yürütmüştüm. Özellikle yüksek lisans derecesini aldıktan sonra, Türkiye gerçeğini unutmadan, kütüphane işleri ve hizmetleri üzerinde daha çok düşünür olmuştum. Yurtiçi ve yurtdışında çeşitli SME etkinliklerine katılmış, yeni bilgiler edinmiştim. Birkaç makalem yayımlanmış, mesleki toplantılarda çalışmalarımın ürünlerini sunmuştum. Doktora tezimi hazırlama aşamasındaydım. Tezimi verdikten sonra, bir kütüphaneci olarak daha çok yayın hazırlayarak, bu yayınlardan oluşan bir dosyayla doçentliğe başvuracak, doçentlik unvanını almak üzere çaba gösterecektim. Doktor unvanını almış olan arkadaşım Hansın Tunçkanat da doçentlik unvanını almak istiyordu. Biz yalnızca uygulamayla yetinmeyen, uygulamayla kuramı birlikte düşünen, sürekli öğrenmeye ve araştırma yapmaya eğilimli kütüphanecilerdik.

Aslında kütüphaneden ayrılıp akademik hayata atılmayı öteden beri istiyordum. Öncelikle başvurduğum Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü’nden bana uygun bir kadro bulunmadığı yanıtını aldım. O sırada DTCF Kütüphanecilik Bölümü’nde bir öğretim görevlisi kadrosunun boş olduğu duyumunu aldım. Bu kadroya başvurmak üzere, bölüm başkanı Berin U. Yurdadoğ hocamla görüşmeye karar verdim. Kendisiyle görüşmem sırasında, zaten bulunduğum uzman kadrosuyla bölümde çalışabileceğim yanıtını aldım. Öğretim görevlisi kadrosu, bu bölümde hoca olan bir arkadaşımın verilecek, ondan boşalan uzman kadrosuna da ben atanabilecektim. Ancak daha sonra, öğretim görevlisi kadrosu bana nasip oldu. Berin hocama beni bölüme hoca olarak kabul ettiği için sonsuz bir minnet borçluyum. Diğer taraftan Nazan Uçak da Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü’nde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştı. Onu bu bölümde kendisine uygun olan bir kadroya atayacaklardı. Böylece ikimiz de Hansın Tunçkanat’tan muvafakat alarak 1992 güzünde, zor ama zevkli günler geçirdiğimiz Beytepe Kampüsü Kütüphanesi’nden ayrılarak akademik hayata atıldık. Aslında, kütüphaneden emekliliğimin yaklaştığı bir sırada akademik hayata geçmeye kalkışmıştım. Bunun biraz geç olduğunu bildiğim halde, içimdeki araştırma yapma, öğretme, yeni bilgiler edinme isteğimi durduramamıştım.

Kütüphanecilik Bölümü’ne ilk girdiğimde, eksik olan şeyin çok alıştığım kütüphane ortamı, özellikle kitap-dergi rafları olduğunu fark etmiş, değişik bir çalışma ortamına ve farklı bir kurum kültürüne girdiğimi anlamıştım. Ama burası, yıllar önce lisans diplomamı veren ilk göz ağrımdı. 1992-2012 yılları arasında yirmi yıl boyunca zevkle çalıştığım bölümde, 1997’de doçentliğimi aldıktan sonra öğretim üyesi olarak görev yaptım. Verdiğim lisans, yüksek lisans ve doktora derslerimde, uygulamadan gelen bir hoca olarak yeri geldiğinde daima, 26 yıllık kütüphane uygulamalarımın söz eder, Türkiye gerçeği doğrultusunda bilgi verirdim. Uygulamadan gelmenin akademisyenliğe artı bir değer yüklediği kanısındayım.

Sonsöz

Rahmetli hocamız Osman Ersoy'un sık sık tekrarladığı gibi, bir kütüphanecilik bölümü komple atlet yetiştiremez, lisans öğrencilerine dört yıllık bir eğitim programı çerçevesinde kütüphane uygulamalarının ayrıntılarının ve alana ilişkin birçok bilginin öğretilmesi olanaksızdır. Bu nedenle bölüm mezunları sürekli yetiştirilme ve eğitime durumundadır. Söz konusu yetiştirmenin, öncelikle mezunun işe başladığı kütüphanede yöneticiler, bölüm şefleri veya kıdemli kütüphaneciler tarafından, kütüphanelerine özgü kurallar doğrultusunda sağlanması uygun olur. Bu genç kütüphanecilerin yeterli derecede yetiştikleri kanaati olduğu zaman, onlar göreve yeni başlayan mezunları yetiştirmeye görevlendirilebilirler. Böylece kütüphanelerde personeli yetiştirme ve rehberlik eylemi sürer gider. Hacettepe Üniversitesi kütüphanecileri olarak bizler, görevimizin ilk günlerinden itibaren şefler ve kıdemlilerce yetiştirilmemizin yararını görmüşüzdür. Belli bir düzeye geldiğimizde, bizden sonra kütüphanede işe başlayanları yetiştirmişizdir.

Bilindiği üzere kütüphaneler alanımız ve mesleğimizde hızla ortaya çıkan ve devam eden yenilik ve değişiklikleri mümkün olduğunca çabuk yakalamak ve uygulamalarına yansıtma durumundadır. Onun için, kütüphane yöneticilerinin, birlikte çalıştıkları kütüphanecilerini yenilik ve değişiklikler doğrultusunda yetiştirme, onların başta SME etkinliklerinden ve başka mesleki eğitim-öğretim programlarından yararlanmalarını sağlama, mesleki geziler, çalışma turları vb. gibi etkinliklere katılmaları için olanaklar yaratma yükümlülükleri olmalıdır. Bu tür etkinliklerde öğrenilenlerin, kütüphane uygulama ve hizmetlerine yansıtılmasının önü açılabilir, kütüphaneler yenilik ve değişikliklere uyum sağlayarak gelişmeye doğru yol almaya başlayabileceklerdir. Hacettepe Üniversitesi kütüphanecileri olarak çoğumuz, yöneticilerimizin destek ve olanak sağlaması sayesinde, gerek yurtiçindeki, gerekse yurtdışındaki çeşitli SME etkinliklerine, mesleki gezi ve turlara vb. katılmış, bu etkinliklerde öğrendiklerimizi koşullar elverdiğince kütüphanemizde uygulamaya çalışmışızdır.

Lisansüstü kütüphanecilik eğitiminin kütüphanecilerin değerine değer kattığı gerçeğinden hareketle, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi yöneticileri tarafından yüksek lisans düzeyinde eğitim almaya teşvik edilen çoğu kütüphanecimiz eğitimlerini tamamlayıp bu dereceyi almıştır. Yüksek lisans eğitimi bizim kütüphane sorunlarını daha sistemli ve mantıklı yaklaşımlarla ele almamızı ve sorunları daha kolay çözmemizi sağlamış, bu sayede kütüphanedeki birçok uygulama geliştirilebilmiştir. Ayrıca, benim ve Hansın Tunçkanat'ın doktora eğitimi almaya başlaması yöneticilerimizi memnun etmiştir. Kütüphaneciler olarak hepimiz mesleki inceleme ve araştırmalar yapmak, yayınlar hazırlamak, konferanslar vermek, bildiriler sunmak gibi girişimlerimizde, yöneticilerimizce her zaman yüreklendirilmişizdir. Yöneticilerimiz, sayılan eğitim etkinlikleri ve diğer girişimlerimiz için gereken mesai içi zamanını tanımada genellikle bonkör olmuşlardır. Yöneticilerimin, esas işlerimizi aksatmamak koşuluyla bu tür etkinliklerimize zaman tanımalarını, onların kütüphanenin gelecekteki gelişimine yatırım yapmaları olarak değerlendirebilirim.

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki bu örnek yönetici yaklaşımından yararlanan şanslı kütüphanecilerden biri olarak, yukarıdaki satırlarda kütüphaneci olarak yetişmemi, eğitimle ve diğer mesleki etkinliklerle desteklenen kütüphanecilik yaşamımı ve deneyimlerimi bazı noktalarıyla aktarmaya çalıştım. Tıp Kitaplarını Kataloglama Bölümü ve Tıp Danışma Bölümü'nde çalışırken, özellikle yüksek lisans eğitimi sırasında öğrendiklerimi yeri geldiğinde uygulamalarıma yansıtmaya özen gösterirdim. Beytepe Kampüsü Kütüphanesi'nde yöneticilik deneyimim sırasında, yüksek lisans hocalarımızdan biri olan Mr. Olson'un "Kütüphane Yönetimi" dersinde öğrendiklerim doğrultusunda yöneticiliği uygulamaya çalışırdım. 26 yıl süreyle bir üniversite kütüphanecisi olarak görev yaparken kendimi mesleki anlamda geliştirmek üzere yurtiçi ve yurtdışında eğitim almamın, SME ve diğer mesleki eğitim etkinliklerine katılmamın, bu süreçlerde edindiğim kuramsal bilgiyi uygulamaya geçirme girişim ve çabalarımnda çok yararı olmuştur. Ancak kuramla uygulamayı buluşturmayı her

zaman kolay bulmadığımı itiraf etmek isterim. Kütüphaneci olarak eğitimle desteklenen yaşamımı sürdürürken, bir yandan da meslek literatürünü okuma, araştırma yapma, yayın hazırlama, konferans verme vb. gibi işlere girişiyordum ki bunların her biri yeni bilgiler edinip, yeni uygulamaları tanımama ve mesleki ufkumu genişletmeme yol açıyordu. Şurası kesindir ki, kütüphanecilerin çeşitli yollar kanalıyla edindikleri kuramsal bilgiyi uygulamaya geçirmeleriyle mesleğimiz ilerleme kaydederek değerini artıracaktır.

Üniversite kütüphanecileri olarak bizler, üniversitenin asal işlevlerini etkin şekilde karşılayabilmesi için destek verirken, kütüphanemizde de kendi öğretim, araştırma ve uygulama işlevlerimizi yerine getirmeye gayret ediyorduk. Yetiştirilme ve eğitimle desteklenen Hacettepe Üniversitesi kütüphanecilerinin uygulamaları, ülkemizde bilgisayarlı uygulamaların, enformasyon ve iletişim teknolojilerinin, sosyal medya olanaklarının kütüphanelerin hayatına girmediği bir dönemin üniversite kütüphaneciliği uygulamalarına iyi bir örnek oluşturmaktadır. Bu yazıda, bir Hacettepe kütüphanecisi olarak eğitimle desteklenen mesleki uygulamalarımın ve anılarımın bazılarından hareketle, 1960'ların ortalarından 1990'ların başlarına kadarki süreyi içine alan çeyrek yüzyıllık bir dönemin üniversite kütüphaneciliği hakkında aydınlatıcı bilgiler verebilirdiysem kendimi mutlu hissedeceğim. Bu bilgilerin, yeni kütüphaneci kuşaklarımız için bir anlam taşıdığı, kütüphanecilikte lisans eğitiminin geçmişine, üniversite ve tıp kütüphaneciliği, kataloglama-sınıflandırma ve danışma kütüphaneciliği tarihimize ışık tuttuğu sürece bir değer taşıyacağı görüşündeyim.

Bugüne kadar her yeni kütüphaneci kuşağı, ancak kendisinden önceki kütüphaneci kuşaklarının uygulamalarının temelleri üzerinde kütüphanecilik mesleğini geliştirebilmiş ve mesleğin değerini yükseltebilmiştir. Bizim kuşağımızdan sonraki kütüphaneci kuşağının günün bilgisayara ve internete dayalı teknolojik yeniliklerini uygulayarak mesleklerini yürütürken, geçmişteki kütüphanecilerin deneyimlerinden yararlanma, çalışmalarını onların kurduğu temeller üzerinde yapılandırma ve geliştirdikleri kendi uygulamalarını gelecekteki kütüphaneci kuşaklarına aktarma yükümlülükleri vardır.